

บทความวิชาการ

เรื่อง

ปัญหาการปกครองของจีนซึ่งฮ่องเต้ในสมัยราชวงศ์ฉิน (221 - 206 ปีก่อนค.ศ.)

โดย

นางสาวธีรวรรณ ขอบุณรัมย์

รหัสนักศึกษา 05550694

เสนอ

อาจารย์ ดร. สุวัฒน์ ทาสุนันท์

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2558

หัวข้อบทความวิจัย	ปัญหาการปกครองของจีนซึ่งฮ่องเต้ในสมัยราชวงศ์ฉิน (221 - 206 ปีก่อนค.ศ.)
ชื่อ-นามสกุลนักศึกษา	นางสาวธีรวรรณ ขอบจุลช้วน รหัสนักศึกษา 05550694
ชื่อ-นามสกุลอาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. สุวัฒน์ ทาสุนทร
สาขาวิชาเอก	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

ในยุคปลายสมัยขุนชิว สถานการณ์บ้านเมืองและสังคมกำลังวุ่นวาย เกิดการรบราฆ่าฟันกันตลอดเวลา ประชาชนเดือดร้อน ลำบากยากเข็ญ กษัตริย์ทุกแคว้นต่างแย่งชิงอำนาจครั้งยิ่งใหญ่ ไฟแห่งการปฏิวัติที่กำลังโชนช่วงขึ้น จนกระทั่งกษัตริย์องค์หนึ่งที่มีนามว่า “จีนซีฮ่องเต้” ปรากฏตัวขึ้น

ประวัติที่เป็นคุณของจีนซีฮ่องเต้ รุ่งโรจน์เป็นอย่างยิ่ง พระนามของพระองค์ จึงบันทึกอยู่ในประวัติศาสตร์มิใช่แค่เฉพาะในประเทศจีนเท่านั้น มิตรประเทศทั้งหลายในโลกที่ติดต่อสัมพันธ์กับจีนในช่วงเวลานั้นหลายต่อหลายประเทศ ก็เคยได้ยกเอาระเบียบแผนการปกครอง การปฏิบัติหลายอย่างหลายประการไปเป็นแบบอย่าง และนำแบบแผนการปกครองรูปแบบนี้ไปดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับประเทศตนเอง แต่ในขณะเดียวกัน ความโหดร้ายทารุณที่พระองค์ได้กระทำไว้กับประชาชนและประเทศชาติก็ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ทำให้พระนามของพระองค์นั้น ถูกกล่าวขานว่า เป็นกษัตริย์ที่เป็นทั้งมหाराชและทรราชในองค์เดียวกัน

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์จากยุคขุนชิว ยุคจ้านกั๋ว มาจนถึงการที่พระองค์สามารถผนวกดินแดนให้เป็นเอกภาพได้สำเร็จ ก็ถือเป็นตัวกำหนดชีวิตของจีนซีฮ่องเต้เช่นกัน ทั้งนิสัยใจคอ ความคิด การใช้ชีวิต ที่สะท้อนออกมาผ่านการใช้อำนาจในการปกครองบ้านเมืองของพระองค์เอง

คำสำคัญ : การปกครอง จีนเซ่ฮ่งเต้ ราชวงศ์ฉิน

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผ่นดินจีนนับตั้งแต่ปลายสมัยขุนชิว เกิดความยุ่งเหยิงขึ้นเมื่อเริ่มเข้าสู่ยุคแห่งสงคราม มีการบพุงกันเพื่อช่วงชิงความเป็นใหญ่เหนือดินแดน จนเหลือเพียง 7 รัฐ ตามประวัติศาสตร์จีนเรียกว่า “เจ็ดรัฐจั้นกั๋ว” ได้แก่ ฉี ฉู่ เอี้ยน จ้าว หัน เว่ย และฉิน หลังจากนั้นไม่นานชื่อของ “จั้นซีฮ่องเต้” ก็ปรากฏขึ้น และนั่นถือเป็นการเริ่มต้นอีกยุคหนึ่งของประเทศจีนนับแต่นั้นมา (เลียง, 2516 : 5)

จั้นซีฮ่องเต้ ถือเป็นกษัตริย์ที่นำศึกษาค้นคว้าของ โลกยุคเดียว พระองค์เป็นผู้มีปณิธานที่ยิ่งใหญ่ และรู้จักใช้คนที่มีความสามารถให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งสำคัญประกอบกับการใช้กลยุทธ์ที่ชาญฉลาด ปรชญาด้านการปกครองของจั้นซีฮ่องเต้คล้ายกับ ชาลส์ ดาร์วิน (Charles Robert Darwin ค.ศ.1809-1882) ที่เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต” กล่าวว่า ผู้ที่เหมาะสมกว่าคือผู้ชนะ เพราะ ในทฤษฎีของจั้นซีฮ่องเต้นั้นพระองค์เชื่อว่า ฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าจะต้องกำจัดคู่แข่งที่มีอำนาจด้อยกว่า โดยไม่คำนึงว่าฝ่ายที่ถูกกำจัดนั้นจะมีความคิดหรือเหตุผลในการต่อสู้ที่น่ารับฟังเพียงใดก็ตาม (บุญศักดิ์, 2530 : 12) และคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าสิ่งนี้มีรากฐานมาจากนักปราชญ์ที่ชื่อ “ซางหยาง” และ “หันเฟย” ซึ่งพวกเขาเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นผู้ที่เห็นแก่ตัว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำที่ชั่ว ผู้นาจจะต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจเด็ดขาดในการปกครอง และจั้นซีฮ่องเต้ก็ได้นำหลักปรัชญาเหล่านั้นมาใช้ในการปกครอง จนสามารถสร้างอาณาจักรแห่งราชวงศ์ฉินที่ยิ่งใหญ่ได้สำเร็จ

ในยุคของจั้นซีฮ่องเต้ กล่าวคือเมื่อประมาณ 221 ปีถึง 206 ปีก่อนคริสตกาล จั้นซีฮ่องเต้ได้สร้างคุณูปการให้กับบ้านเมืองมากมาย พระองค์ใช้เวลา 10 ปีจึงสามารถปราบปรามทุกแคว้นให้รวมเป็นหนึ่งประเทศได้สำเร็จ และได้ยกเลิกการปกครองระบบศักดินาสวามิภักดิ์ สร้างระบบการปกครองแบบรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งและความมั่นคงให้กับรัฐฉิน ถือได้ว่าการปกครองรูปแบบนี้พระองค์เป็นผู้ที่กุมอำนาจในการบริหารและวางนโยบายในการปกครองประเทศแต่เพียงผู้เดียว แต่คุณความดีที่พระองค์ได้สร้างขึ้นมามากมายนั้นก็กลับกลายเป็นโทษให้กับตนเองในภายหลัง นั่นเพราะจั้นซีฮ่องเต้ไม่รู้จักคำว่า “พอดี” พระองค์ใช้อำนาจที่มีปกครองประชาชนในทางที่ผิด เพื่อใช้คนเหล่านั้นเป็นเครื่องมือในการตอบสนองความต้องการของตนเอง ประชาชนต้องยอมห่างไกลจากบ้านและครอบครัวเพื่อมาทำงานตามคำสั่งของผู้ปกครองโดยไม่มีข้อแม้ อีกทั้งยังได้รับความโหดร้ายทารุณจากพระองค์เป็นการตอบแทน ทำให้ภายในจิตใจของประชาชนเหล่านั้นเกิดความรู้สึกติดต่อด้านกับผู้ปกครอง

อย่างพระองค์เอง อีกทั้งพระองค์ยังได้แสวงหาสิ่งที่เรียกว่า “ยาอมตะ” เพื่อให้พระองค์มีชีวิตอยู่ต่อไปเป็นหมื่นปีอย่างที่ว่าไว้ และหากมองให้ดีจะเห็นว่าการกระทำเช่นนี้ของจีนซีฮ่องเต้ เกิดจากการที่พระองค์แบกรับความกลัวต่อปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “ความตาย” เพราะนั่นอาจทำให้พระองค์สูญเสียอำนาจในการปกครอง

การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับการปกครองของจีนซีฮ่องเต้ ก็เปรียบเสมือนเป็นเครื่องเตือนใจให้กับผู้ปกครองรุ่นหลังหรือผู้ที่กำลังจะสร้างตำแหน่งขึ้นมาได้พึงระวังถึงปัญหาเชิงโครงสร้างในการสร้างอำนาจของผู้ปกครองบ้านเมือง หากต่อไปเมื่อท่านขึ้นอยู่ในตำแหน่งสูงสุดเพื่อปกครองผู้คนที่สามารถใช้ประสบการณ์เหล่านี้เรียนรู้กับอำนาจในกำมือได้ว่า ท่านควรจะใช้มันอย่างไรให้เกิดประโยชน์กับตนเองและประชาชนสูงสุด การกระทำบางอย่างอาจจะถูกต้องสำหรับคนบางคน แต่ก็ใช่ว่าการกระทำนั้นจะเหมาะสมกับทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ถ้าหากขาดการพิจารณาที่รอบคอบมันก็จะกลายเป็นเครื่องมือทำลายตนเองได้ในอนาคต

จากความน่าสนใจดังกล่าว ผู้วิจัยใคร่ศึกษา “ปัญหาการปกครองของจีนซีฮ่องเต้ในสมัยราชวงศ์ฉิน” ที่ทำให้ราชวงศ์ฉินมีอายุเพียงแค่ 15 ปีในประวัติศาสตร์จีน เพื่อเรียนรู้ข้อผิดพลาดจากอดีต และนำมาปรับปรุงปัจจุบันให้สามารถก้าวเดินต่อไปในอนาคตได้มั่นคงกว่าเดิม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการปกครองของจีนซีฮ่องเต้ในสมัยราชวงศ์ฉิน
2. เพื่อศึกษาปัญหาการปกครองของจีนซีฮ่องเต้ในช่วงที่ครองราชย์
3. เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้ราชวงศ์ฉินเป็นราชวงศ์ที่มีอายุสั้นที่สุดในประวัติศาสตร์จีน
4. เพื่อศึกษาทฤษฎีมุมมองใหม่ให้เป็นเครื่องเตือนใจสำหรับผู้ปกครองในยุคปัจจุบัน

ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลราชวงศ์ฉินในช่วงที่จีนซีฮ่องเต้มีอำนาจในการปกครอง
2. ศึกษาจุดเริ่มต้น และสาเหตุการล่มสลายของราชวงศ์ฉิน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การเสนอผลงานวิจัยนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์คือ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องจีนซีฮ่องเต้และราชวงศ์ฉิน ทั้งฉบับแปลภาษาไทย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มาช่วยนำเสนอและพรรณนาโวหารเชิงวิเคราะห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการปกครองโดยภาพรวมของราชวงศ์ฉินในสมัยจักรพรรดิฉินซีฮ่องเต้
2. ทำให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งของการใช้อำนาจในการปกครองของจีนซีฮ่องเต้
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองใช้อำนาจอย่างสมดุล
4. ทำให้ทราบถึงทรรศนะมุมมองใหม่ในการปกครองเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้กับผู้ปกครองในยุค

ต่อไป

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่ใช้เป็นกรอบความคิดที่ใช้วิจัยได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์จีน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมศาสตร์

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์จีน

บุญศักดิ์ แสงระวี (2530) เขียนหนังสือเรื่อง “จีนซีฮ่องเต้ มหาราชหรือทรราช” กล่าวถึงพัฒนาการขึ้นสำคัญของจุดเริ่มต้นความเป็นประเทศจีน เริ่มจากจีนซีฮ่องเต้ได้ยกเลิกระบอบศักดินาและเปลี่ยนเป็นการปกครองแบบรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ประเทศต่างๆที่ได้ติดต่อสัมพันธ์กับจีนในช่วงเวลานั้นก็ได้้นำการปกครองเช่นนี้ไปเป็นแบบอย่างให้กับประเทศตนเอง ชื่อของพระองค์จึงไม่เพียงแต่บันทึกอยู่ในประวัติศาสตร์จีนเท่านั้น แต่อิทธิพลของจีนซีฮ่องเต้ก็ยังแพร่หลายไปยังหลายประเทศ ดังข้อความในหนังสือว่า “คุณงามความดีของจีนซีฮ่องเต้นั้นยิ่งใหญ่ไม่มีใครเทียบ นับเป็นมหาบุรุษในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของกระแสดารแห่งประวัติศาสตร์จีน แต่อาชญากรรมที่หนักหน่วงโหดเหี้ยมเป็นประวัติการณ์จีนได้รับการสาปแช่งมาหลายยุคหลายสมัย” ในด้านการปกครอง จีนซีฮ่องเต้ก็ใช้ปรัชญาการปกครองของขงหยาง โดยใช้อำนาจที่เหนือกว่า ขจัดความขัดแย้งและกำจัดศัตรูที่ด้อยกว่าโดยไม่ต้องคำนึงว่าฝ่ายที่ถูกกำจัดนั้นจะมีความคิดและเหตุผลในการต่อสู้อย่างไรในการปกครองประชาชน

สุขุม นवलสกุท (2539) เขียนหนังสือเรื่อง “นักบริหารต้องมีชั้นเชิง” กล่าวถึงนักบริหารที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่ไม่ได้มีเพียงความสามารถเท่านั้น หากยังต้องมีไหวพริบปฏิภาณที่เรียกว่า ชั้นเชิง ด้วยอย่างนักมวยบางคนหมัดหนัก ต้องการที่จะน็อกคู่ต่อสู้ เข้าไปข้างหมัดกะชกทีเดียวเพื่อให้คู่ต่อสู้แพ้ แต่ถ้าทำแบบนั้นแทนที่จะได้น็อกคนอื่น ตัวเองนั่นแหละที่จะโดนคู่ต่อสู้น็อกเอง เป้าหมายของคนที่เป็นผู้นำก็เช่นเดียวกันคือ ต้องการให้ผู้ที่ปกครองยอมรับนับถือ และวิธีการที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกเช่นนั้นก็ต้องอาศัย “ชั้นเชิง” ในการปกครองนั่นเอง

ทาคาฮาตะ มิโนรุ (2544) เขียนหนังสือเรื่อง “กลยุทธ์ห่านเพย วิธีบริหารคนแบบจีน” กล่าวถึงกลยุทธ์ของห่านเพยสืบทอดมาจากสุวินจื่อโดยเชื่อว่า “ธรรมชาติของมนุษย์นั้นมาจากสวรรค์ที่ปราศจากตัวตนและศีลธรรมคุณธรรมใดๆ อารมณ์และความต้องการของมนุษย์มักนำไปสู่ความขัดแย้ง ด้วยเหตุนี้ธรรมชาติของมนุษย์จึงเลวร้าย” ห่านเพยเป็นนักปรัชญานิตินิยมคนสำคัญ เขาเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นผู้ที่เห็นแก่ตัว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีกฎหรือข้อบังคับเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำความชั่ว ผู้นำจะต้องมีอำนาจเด็ดขาดในการปกครอง การกำหนดคุณและโทษต้องชัดเจน มีกฎหมายที่เคร่งครัด และทุกคนต้องมีความเท่าเทียมกันในด้านกฎหมาย พลเมือง ชาวไร่ ชาวนา ต้องเสียภาษีหรือหารายได้เข้ารัฐ ผู้นำก็ต้องแต่งตั้งบุคคลตามความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ชัดเจนเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้นำ จีนซื่อองค์ได้จึงได้นำหลักปรัชญาด้านการบริหารคนของห่านเพยมาใช้ในการปกครอง จนสามารถสร้างอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ได้สำเร็จ แต่ในขณะเดียวกันการนำปรัชญาของห่านเพยไปใช้ในทางที่ผิดก็ทำให้บ้านเมืองพังลงได้เช่นเดียวกัน

เจียน ชีระวิทย์ (2547) เขียนหนังสือเรื่อง “วิวัฒนาการการปกครองของจีน” กล่าวถึงการปกครองแบบลัทธินิติธรรมนิยมว่า เกิดขึ้นมาจากความคิดที่ต้องการให้กษัตริย์ปกครองประชาชนโดยอาศัยหลักกฎหมายที่แน่นอน ผู้ปกครองจะต้องใช้อำนาจอย่างมีศิลปะในการปกครอง แก่นคำสอนของลัทธินี้ก็คือประชาชนทุกคนต้องฟังแต่คำสั่งของกษัตริย์ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพราะเชื่อว่าความเมตตาอย่างเดียวนั้นไม่สามารถทำให้ประชาชนอยู่ในระเบียบได้ อำนาจเท่านั้นที่สามารถบังคับให้คนเชื่อฟังได้ ซางหยางและห่านเพยจึงเป็นผู้ที่รวบรวมความคิดเหล่านี้และได้นำมาเป็นคำสอนให้กับกษัตริย์เพื่อใช้ในการปกครองประชาชนในสมัยราชวงศ์ฉิน

สุขสันต์ วิเวกเมธากร (2550) เขียนหนังสือเรื่อง “10ยอดผู้นำแผ่นดินจีน” กล่าวถึงบุคคลที่มีอำนาจในการบริหารปกครองประเทศนั้นสำคัญมาก เพราะอาจทำให้บ้านเมืองที่บริหารอยู่เจริญหรือล่มจมก็ได้แล้วแต่สติปัญญาหรือความสามารถของบุคคลเหล่านั้น โดยเฉพาะผู้ปกครองเช่นจีนซีฮ่องเต้ ผู้ที่ทำให้รัฐฉินรวมเป็นหนึ่งและสามารถยึดหยึดอยู่ได้ท่ามกลางศัตรูรอบด้าน แต่อาจกล่าวได้ว่าถ้าไม่มีบุคคลที่ชื่อซางหยาง เป็นผู้ที่วางรากฐานการปกครองให้กษัตริย์เป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดเหนือประชาชน อีกทั้งยังได้สร้างกฎหมายที่เข้มงวดเน้นการลงโทษอย่างเผด็จการให้กับรัฐฉินจนมาถึงในยุคจีนซีฮ่องเต้ ในสมัยนั้นรัฐฉินก็ยังไม่เป็นมหาอำนาจเหนือรัฐอื่นในทุกด้าน

ปกรณณ์ ลิมปบุตรณ์ (2551) เขียนหนังสือเรื่อง “กลยุทธ์หานเฟย” กล่าวถึงปรัชญานิตินิยมของหานเฟย คือ แนวคิดของชนชั้นปกครอง หานเฟยสืบทอดแนวคิดที่ว่า “ธาตุแท้มนุษย์นั้นชั่วร้าย” มนุษย์คำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตน ดังนั้นการจะแก้ไขจึงอยู่ที่การจัดลำดับชนชั้นปกครอง มีการใช้กฎหมายที่เข้มงวดและมีบทลงโทษที่รุนแรง เพื่อให้เกิดความหลาบจำ แต่การที่ผู้ปกครองจะปกครองบ้านเมืองที่ดีได้นั้นจะต้องมีจารีตและคุณธรรมควบคู่กันไปด้วย ซึ่งแนวคิดนี้มีส่วนทำให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจของผู้ปกครองในยุคของจีนซีฮ่องเต้นั่นเอง

อ่องห้าแคว้น (2555) เขียนหนังสือเรื่อง “จีนซีฮ่องเต้ สร้างชาติบนซากศพ” กล่าวถึงจีนซีฮ่องเต้ว่าเป็นผู้ที่สร้างประวัติศาสตร์จีนให้มีสีสันมากที่สุด แม้ว่าราชวงศ์ฉินจะมีอายุเพียงแค่ 15 ปีแต่ระบบการปกครอง วัฒนธรรม ตลอดจนวิทยาการต่างๆที่จีนซีฮ่องเต้ได้สร้างขึ้นก็ยังคงมีอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน แต่สำหรับประชาชนในยุคเดียวกับจีนซีกลับมองว่า พระองค์เป็นผู้นำที่กระหายเลือดและเป็นต้นเหตุของการทำให้หลายล้านชีวิตต้องเสียชีวิต จีนซีฮ่องเต้ได้นำหลักการนิติธรรมนิยมหรือฝ่าเจียที่เน้นการปกครองด้วยความเข้มงวดของกฎหมาย และรวมศูนย์อำนาจเด็ดขาดมาปกครองประชาชน ซึ่งการใช้อำนาจแบบนี้ก็เหมาะสมสำหรับรัฐที่เพิ่งก่อร่างสร้างตัวในภาวะสงครามเหมือนเช่นรัฐฉินในสมัยนั้น เนื่องจากขณะนั้นประชาชนต้องการผู้นำที่เข้มแข็งเด็ดขาดเพื่อเป็นกำลังใจในการดำเนินชีวิต แต่ในขณะเดียวกันการปกครองเช่นนี้ของจีนซีฮ่องเต้ก็มีข้อเสียในภายหลัง เพราะเมื่อบ้านเมืองอยู่ในสภาวะปกติแล้วแต่จีนซีฮ่องเต้ก็ยังเสพติดในอำนาจและไม่คิดแบ่งอำนาจนี้ให้กับประชาชน จนนำมาซึ่งความล่มสลายให้กับตนเองและประเทศชาติ

สาละ บุญคง (2557) เขียนหนังสือเรื่อง “จีนชื้องเต้” กล่าวถึงการปกครองในสมัยราชวงศ์ฉินว่า ถึงแม้ว่าราชวงศ์ฉินจะมีอายุเพียง 15 ปีแต่จีนชื้องเต้ก็สามารถสร้างมรดกให้แก่คนรุ่นหลังเป็นอย่างมาก ด้วยบุคลิกของพระองค์เป็นผู้ที่มีนิสัยเด็ดขาดและเชื่อมั่นในตนเองสูง ข้อดีของจีนชื้องเต้ก็คือ การรู้จักเลือกใช้คน กุณชื้อที่อยู่ข้างกายของพระองค์ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีความสามารถทั้งทางด้านการทหารและการปกครอง ตัวอย่างเช่น หลี่ปู้เหวย หลี่ชื้อ เว่ยเหลียว และโดยเฉพาะหันเฟย ซึ่งเป็นนักปราชญ์ที่จีนชื้องเต้ยึดมั่นในหลักคิดเรื่องยุทธวิธีและอำนาจ พร้อมกับนำมาเป็นหลักในการปกครองประเทศอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าจีนชื้องเต้เป็นผู้นำที่ดีได้ในยามบ้านเมืองมีภัย แต่ถือเป็นบุคคลที่ชั่วร้ายยามสงบเพราะพระองค์ใช้อำนาจโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของประชาชน ผู้คนจึงชิงชังและต่อต้านการปกครองของจีนชื้องเต้

2. เอกสารที่เกี่ยวกับทฤษฎีจิตวิทยาทางสังคมศาสตร์

ชาลส์ ดาร์วิน (1809) เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต” กล่าวว่า ในโลกของอินทรียัดดู สัตว์ และพืชที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับธรรมชาติที่สุดเท่านั้นจึงจะมีชีวิตรอดได้ สิ่งมีชีวิตจึงจำเป็นต้องมีวิวัฒนาการหรือการปรับเปลี่ยนลักษณะบางประการให้มีลักษณะพิเศษและสอดคล้องกับสภาพรอบตัวให้มากที่สุด จึงจะเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุดในการอยู่รอด

ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (1856) เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีจิตวิเคราะห์” กล่าวว่า ธรรมชาติของมนุษย์เป็นผู้ที่ไม่มีเหตุผล ไม่มีการขัดเกลาและมุ่งที่จะตอบสนองและแสวงหาความพึงพอใจให้กับตนเองเป็นสำคัญ พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์มีแรงจูงใจมาจากจิตไร้สำนึก และเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์เกิดมาพร้อมกับแรงขับทางสัญชาตญาณที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด แสดงให้เห็นถึงความปรารถนา ความต้องการ และความพึงพอใจในรูปแบบต่างๆ ซึ่งถ้าความปรารถนาเหล่านั้นไม่เป็นที่ยอมรับในระดับจิตสำนึกจะทำให้มนุษย์เกิดความวิตกกังวลบางครั้งก็แสดงสัญชาตญาณในการป้องกันตนเองออกมา

อัลเฟรด แอดเลอร์ (1907) เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีจิตวิทยาทางสังคม” กล่าวว่า มนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม มนุษย์จึงมีแรงจูงใจบางอย่างที่ครอบงำพฤติกรรมและสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์ขึ้นมา จากการผ่านประสบการณ์ในวัยเด็กหรือจากอดีตที่มีความรู้สึกต่ำต้อยในชีวิต จึงแสวงหาสิ่งที่มาชดเชยปมด้อยนั้นด้วยการสร้างปมเด่นขึ้นมาเป็นแรงผลักดันและกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในปัจจุบันที่มีความผูกพันในอำนาจเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม

เลวิส โคเซอร์ (1913) เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีความขัดแย้ง” กล่าวว่า ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่สามารถก่อให้เกิดผลทั้งด้านบวกและด้านลบ ไม่มีกลุ่มทางสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีความสามัคคีอย่างสมบูรณ์ เพราะความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะหนึ่งของมนุษย์ที่ต่างก็มีความขัดแย้งทั้งสิ้น แต่ความขัดแย้งสามารถแก้ปัญหาความแตกแยก และทำให้เกิดความสามัคคี เพราะในกลุ่มต่างก็มีทั้งความเป็นมิตรและความเป็นศัตรูอยู่ด้วยกัน

อิริค อีริคสัน (1933) เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-สังคม” กล่าวว่า จิตใจของมนุษย์มีพัฒนาการ ซึ่งสิ่งเหล่านั้นมีสาเหตุมาจากการหล่อหลอมของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่เป็นแรงขับให้มนุษย์มีการกระทำ มีการค้นพบ แอ่งชิง และพัฒนาสิ่งต่างๆภายในสังคม เมื่อความต้องการทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป พฤติกรรมของบุคคลนั้นก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การจะเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมานั้นจะต้องศึกษาจากการใช้ชีวิตในวัยเด็ก เช่น การอบรมเลี้ยงดู สภาพสังคม และความเป็นอยู่ ถือได้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องทดสอบความสามารถของมนุษย์ ถ้าบุคคลนั้นสามารถผ่านมาได้สำเร็จก็จะพบประสบการณ์ที่ดี แต่ถ้าล้มเหลวหรือร่อยจากประสบการณ์ในอดีตก็จะเปรียบเสมือนแผลเป็นในชีวิต

เซอร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (1940) เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีโครงสร้าง – หน้าที่” กล่าวว่า สังคมเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจะดำรงชีวิตอยู่ได้นั้นต้องสามารถสนองความต้องการจำนวนหนึ่งได้ และเมื่อสมาชิกในสังคมเพิ่มจำนวนมากขึ้นก็จะยิ่งทำให้เกิดความแตกต่างในสังคมมากยิ่งขึ้นไปอีก ทำให้สังคมขาดดุลยภาพ มนุษย์จึงต้องปรับตัวให้กับสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น การแบ่งงานกันทำ การจัดระเบียบทางสังคม เป็นต้น

ยอร์จ เฮร์เบิร์ต มีด (1943) เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์” กล่าวว่า การกระทำระหว่างกันทางสัญลักษณ์ของมนุษย์ ต้องอาศัยพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นสื่อกลางในการรับรู้ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ การกระทำของบุคคลสามารถหล่อหลอมให้เกิดโครงสร้างทางสังคม และในทางกลับกัน โครงสร้างทางสังคมก็มีอิทธิพลทำให้มนุษย์มีการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกมา

อับราฮัม มาสโลว์ (1943) เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ” กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการและยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นของความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ เมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้ว ก็ยังคงเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่นๆ ต่อไป ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการจะได้รับสิ่งต่างๆอยู่เสมอ ความปรารถนาของมนุษย์นั้นคิดตัวมาแต่กำเนิดและจะเรียงลำดับขั้นของความปรารถนาตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ความปรารถนาขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ

บี.เอฟ.สกินเนอร์ (1982) เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ” กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ และผลของการกระทำนั้นๆจะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนและการแสดงออกของมนุษย์ การตอบสนองต่อสิ่งเร้าใดๆของบุคคลจะต้องมีสิ่งเสริมแรงอยู่ในตัว หากลดสิ่งเสริมแรงลงเมื่อใด การตอบสนองจะลดลงเมื่อนั้น

เคลย์ตัน แอลเดอร์เฟอร์ (2483) เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีแรงจูงใจ” กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การเป็นผู้นำ เพื่อให้ได้รับการยอมรับยกย่องจากผู้อื่น หากความต้องการนั้นได้รับการตอบสนอง ขนาดของความต้องการก็ยิ่งสูงขึ้นตามไปด้วย แต่การลงมือทำเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการนั้น ก็ต้องยึดหลักความซื่อสัตย์ เพื่อไม่ให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น

ผลการวิจัย

พระราชประวัติของจักรพรรดิฉินซีฮ่องเต้และบทบาทการครองราชย์

อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler ค.ศ.1870-1937) เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีจิตวิทยาทางสังคม” กล่าวว่า มนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม มนุษย์จึงมีแรงจูงใจบางอย่างที่ครอบงำพฤติกรรมและสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์ขึ้นมา จากการผ่านประสบการณ์ในวัยเด็ก เช่น การอบรมเลี้ยงดู สภาพสังคม และความเป็นอยู่ หรือจากอดีตที่มีความรู้สึกต่ำต้อยในชีวิต ดังนั้นคนเหล่านั้นจึงต้องแสวงหาสิ่งที่มาชดเชยปมด้อยนั้น ด้วยการสร้างปมเด่นขึ้นมาเป็นแรงผลักดัน เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม

จากทฤษฎีนี้ทำให้เห็นว่า การที่ฉินซีฮ่องเต้เป็นกษัตริย์ที่มีพฤติกรรมโหดเหี้ยมเช่นนั้น นั้นเป็นเพราะชีวิตในวัยเด็กของฉินซีฮ่องเต้ นับเป็นจักรพรรดิที่น่าเห็นใจองค์หนึ่งในบรรดาจักรพรรดิทั้งหมดของจีน แม้การกำเนิดของฉินซีฮ่องเต้จะเป็นที่ชื่นชมยินดีของพ่อแม่ แต่ความเป็นไปในครอบครัวกลับต้องอยู่ในภาวะตกทุกข์ได้ยาก และได้รับแต่ความขมขื่นแทบทุกวันตั้งแต่เยาว์วัย อันเนื่องมาจาก ในยุคจ้านกว๋อได้มีการทำสัญญาพันธมิตรระหว่างรัฐ โดยใช้วิธีการส่งตัวประกัน เพื่อแสดงความจริงใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ฉินซีฮ่องเต้ถูกส่งไปเป็นตัวประกันแทนพระบิดาที่รัฐจ้าว ชีวิตในวัยเด็กของพระองค์จึงเต็มไปด้วยความยากลำบาก ผู้คนในรัฐจ้าวต่างก็ไม่มีใครให้เกียรติต้อนรับพระองค์อย่างสมฐานะ อีกทั้งยังมีแต่ความเกลียดชังที่มอบให้ ความหวังของพระองค์ที่จะได้กลับไปสู่รัฐฉิน จึงเลือนหายไปท่ามกลางสถานการณ์ความวุ่นวายของประเทศฉินในขณะนั้น (บุญศักดิ์, 2530 : 32)

พระราชประวัติของฉินซีฮ่องเต้ มีผู้คนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ถือว่าเป็นประวัติศาสตร์จีนที่ยังมีชีวิตอยู่ สามารถถ่ายทอดเรื่องราวให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ และเป็นประโยชน์อย่างมากในด้านการศึกษา

การศึกษาในบทนี้มีจุดประสงค์เพื่อที่จะได้ทราบชีวประวัติของจักรพรรดิฉินซีฮ่องเต้ และเข้าใจบทบาทการปกครอง ตลอดจนปัญหาในการปกครองที่นำมาซึ่งความล่มสลายของราชวงศ์ฉินในฐานะจักรพรรดิผู้กระหายเลือด

พระราชประวัติ

สมเด็จพระจักรพรรดิฉินที่ 1 หรือ ฉินสื่อหวง (ภาษาจีน: 秦始皇; พินอิน: Qín Shǐhuáng) มีพระนามเดิมว่า เจิ้ง (政) เพราะเกิดในเดือนอ้าย และเนื่องจากเกิดในรัฐจ้าว จึงใช้แซ่ว่า “จ้าว” ตามประเพณีในสมัยนั้น ทารกคนนี้จึงมีชื่อเต็มว่า “จ้าวเจิ้ง” สันนิษฐานว่าประสูติเมื่อพฤศจิกายน 260 ปีก่อนคริสตกาล ผู้ให้กำเนิดจ้าวเจิ้ง นักประวัติศาสตร์เชื่อว่า เกิดจาก บิดาที่เป็นหนึ่งในโอรสของผู้ครองแคว้นฉินดั้งเดิมชื่อว่า “ฉินจวงเซียงอ๋อง” และมารดาที่เป็นนางรำชื่อ “จ้าวจิ” ฉินซีฮ่องเต้ทรงเป็นกษัตริย์แห่งแคว้นฉิน (秦王) ตั้งแต่ พ.ศ. 297 (247 ปีก่อนคริสตกาล) (บุญศักดิ์, 2530 : 55)

การขึ้นครองราชย์

เมื่อพระบิดา (ฉินจวงเซียงอ๋อง) สิ้นพระชนม์ ฉินอ๋องเจิ้งวัย 13 พรรษาขึ้นครองราชย์บัลลังก์แทนพระบิดา และใช้อิสรียศักดิ์ว่า “หวงตี้” ซึ่งหมายถึง พระเจ้าแผ่นดิน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ โดยมี อัครเสนาบดีแห่งรัฐฉิน (หลี่ปู้เหวย) เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งเมื่อพระองค์ยังทรงพระเยาว์ก็ไม่ได้สนใจเรื่องอำนาจเท่าใดนัก แต่ต่อมาเมื่อรู้ความมากขึ้น ก็สำนึกได้ว่าพระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ของรัฐฉิน แต่อำนาจกลับไปอยู่ที่หลี่ปู้เหวย พระองค์จึงเกิดความไม่พอใจและคิดหาวิธีที่จะยึดอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินคืนจากหลี่ปู้เหวย

238 ปีก่อน ค.ศ. อ๋องเจิ้งเสด็จขึ้นครองราชย์อย่างเป็นทางการ โดยทรงเข้าร่วมพิธีรับหมวกที่พระราชวังฉินเหนียน จักรพรรดิฉินซีฮ่องเต้ได้สร้างคุณูปการให้กับบ้านเมืองมากมาย พระองค์ใช้เวลา 10 ปีจึงสามารถปราบปรามทุกแคว้นให้รวมเป็นหนึ่งประเทศได้สำเร็จ และได้ตรัสว่า “ข้าจะทำให้ภายใต้ประเทศของข้าเป็นหนึ่งเดียวกันอย่างแท้จริง ในประเทศของข้าฉิน เงินต้องสกุลเดียวกัน มาตรการวัดต้องเท่ากัน มาตรการชั่งต้องเท่ากัน ตัวอักษรต้องเหมือนกัน รถต้องมีเพลาท่ากัน และจากเมืองเสียนหยาง (เมืองหลวงของราชวงศ์ฉิน) เมื่อมีการเล่นรถออกไปต้องสามารถไปยังทุกที่ได้”

ต่อมาได้เกิดเหตุการณ์กบฏที่ต้องการจะโค่นล้มราชวงศ์ฉิน แต่ฉินซีฮ่องเต้ทรงล่วงรู้ถึงแผนการดังกล่าว จึงทำให้การลอบสังหารครั้งนั้นจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของฝ่ายตรงข้าม บทลงโทษที่พวกกบฏได้รับคือการถูกฆ่าแยกร่างเป็น 5 ส่วน และนำศพไปผูกประจานกลางเมือง ประหาร 3 ชั่วโมง ตามมาด้วยการปลดหลี่ปู้เหวยออกจากตำแหน่งอัครเสนาบดีและรับสั่งให้เนรเทศออกนอกเมือง นับแต่นั้นมา พระองค์ก็ได้เริ่มกำจัดขุนนางที่เป็นปรปักษ์ด้วยวิธีการที่เหี้ยมโหด จนได้ชื่อว่าเป็น “กษัตริย์ผู้กระหายเลือด”

การปกครองของจีนชื้องเต๋ในสมัยราชวงศ์ฉิน

ในยุคของจีนชื้องเต๋ กล่าวคือเมื่อประมาณ 221 ปีถึง 206 ปีก่อนคริสตกาลเป็นยุคที่บ้านเมืองเกิดศึกสงคราม สภาพสังคมมีความวุ่นวายไร้ระเบียบ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้ระบบการปกครองที่เน้นในเรื่องอำนาจและกฎหมายที่เข้มงวดเพื่อให้ประชาชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ และการที่กษัตริย์จะสามารถปกครองประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองได้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับการณ์นักปราชญ์คอยช่วยเหลืออยู่ข้างกาย ดังเช่นนักปราชญ์ที่ชื่อ “ซางหยาง” และ “หันเฟย” ซึ่งถือเป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการบริหารปกครองประเทศเป็นอย่างมาก

ซางหยาง

เมื่อ 361 ปีก่อนค.ศ. รัฐฉินได้ออกประกาศฉบับหนึ่งความว่า “ผู้หนึ่งใดก็ตาม จะเป็นคนในแคว้นหรือนอกแคว้นก็แล้วแต่ หากมีวิธีการทำให้แคว้นฉินเข้มแข็งได้ จะแต่งตั้งให้เป็นขุนนางใหญ่ และจะมอบหมายดินแดนให้ไปปกครองด้วย”

หลังจากนั้นก็จะมีชายคนหนึ่งชื่อ ซางหยาง (390-338 ปีก่อนค.ศ.) ได้เดินทางจากแคว้นเว่ยมาขอสมัคร เนื่องจากผู้คนที่แคว้นเว่ย ส่วนแต่ไม่มีใครให้ความสนใจเขา เมื่อเขามาถึงรัฐฉินก็ได้แจกแจงความเห็นที่จะทำให้รัฐฉินมั่นคงเข้มแข็ง ความว่า “แคว้นใดก็ดี ถ้าแผ่นดินประสงค์จะสร้างเสริมให้เข้มแข็งและมั่นคงขึ้นมา จักต้องสนใจในการผลิตทางเกษตร เช่นนี้ ราษฎรจึงจะมีกินมีใช้ กองทัพจึงจะมีเสบียงอาหารเพียงพอจะต้องฝึกกองทัพให้ดี ต้องทำให้ทหารเข้มแข็ง ม้าศึกก็คัก นอกจากนั้นการให้รางวัลและการลงโทษจะต้องแจ่มชัด ชาวนาที่เพาะปลูกได้ผลมาก ทหารที่กล้าหาญชำนาญรบ จะต้องส่งเสริมให้รางวัล ทหารที่กล้าตายในการรบจะต้องลงโทษ” (สุขสันต์, 2550 : 18)

เมื่อซางหยางได้เข้ามารับราชการในรัฐฉิน ก็ได้เปลี่ยนแปลงกฎหมายข้อบังคับหลายประการ มีการปฏิรูปลินโยบายที่เรียกว่า ซางหยางเปี่ยนฝ่า (商鞅变法) และได้มีการปฏิรูประบบทะเบียนสำมะโนครัวของรัฐฉิน ดูแลการแต่งตั้งและการเลื่อนยศของนายทหาร การจัดการระบบที่ดิน การแบ่งเขตการปกครอง การจัดเก็บภาษี มาตราชั่ง ตวง วัด รวมทั้งประเพณีพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่น พร้อมทั้งออกกฎหมายเพื่อลงโทษผู้ที่กระทำความผิดด้วยมาตรการที่รุนแรง เนื่องจากซางหยางเข้าใจดีว่าธรรมชาติของมนุษย์ เป็นผู้ที่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิด ฉะนั้นจึงต้องมีกฎหมายที่เข้มงวดเพื่อควบคุมประชาชน

ต่อมา ถึงแม้ช่างหยางจะสิ้นชีวิตไปแล้ว แต่กฎระเบียบที่เขาได้ดำเนินอยู่ในรัฐฉินมาเป็นเวลาหลายสิบปี ก็ฝังรากลึกอยู่ในประเทศจีนและประชาชนอย่างมั่นคง ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การปฏิรูปของช่างหยางที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ได้วางรากฐานที่แข็งแกร่งให้กับรัฐฉิน และส่งผลดีต่อการรวมประเทศจีนให้เป็นเอกภาพในภายหลัง

หันเฟย

หันเฟย เป็นชาวแคว้นหันและเป็นผู้ที่นำเสนอหลักในการบริหารคนให้กับฉินซีฮ่องเต้ หันเฟยเคยกล่าวกับพระองค์ถึงหลักการเป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่นั้นมี 3 อย่างคือ อำนาจ กฎหมาย และความยิ่งใหญ่ กล่าวคือ อำนาจของท่านต้องยกย่องกฎหมายสร้างวีรบุรุษที่ยิ่งใหญ่

หันเฟยยังกล่าวว่า กษัตริย์ไม่จำเป็นต้องเป็นอริยปราชญ์หรือยอดมนุษย์ ขอเพียงแค่ปฏิบัติตามครรลองคลองธรรมอย่างซื่อตรง แม้แต่คนที่มิปัญญาปานกลางก็ปกครองบ้านเมืองได้แล้ว และปกครองได้ดีด้วย หันเฟยจึงได้พัฒนาอุบายความคิดของเขาจนเกิดเป็นทฤษฎี และอธิบายถ่ายทอดความคิดออกมา ในที่สุดก็กลายเป็นปรัชญาความคิดของสำนักนิตินิยม หรือฝ่าเจีย (法家)

หันเฟยเชื่อว่าสังคมและการเมืองได้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นวิธีการเดิมๆของขงจื้อ ที่จะพยายามนำจารีตของโจวมาใช้ นั้น ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในสมัยนั้นและเป็นสิ่งที่เปล่าประโยชน์ แนวคิดหลักของหันเฟยนั้นสืบทอดมาจากสวินจื่อหรือซุนจื่อ อาจารย์ของเขา ผู้ที่เป็นต้นตอของทรรศนะที่ว่า “ธรรมชาติธาตุแท้ของมนุษย์นั้นเลวร้าย” เขาเสนอว่า ธาตุแท้ของมนุษย์นั้นก็คือ ดวงตาหลงกระหายรูป หูหลงกระหายเสียง ปากหลงกระหายรส ใจหลงกระหายผลประโยชน์ เนื้อหนังมังสาหลงกระหายการหย่อนพัก ขามหิวก็กระหายอาหาร ขามหนาวก็ต้องการความอบอุ่น ต่างก็โลภผลประโยชน์จนทำร้ายกัน และเมื่อกระหายจึงต้องแสวงหามาให้บรรลुकิเลสของตน เมื่อต่างล้วนแสวงหาจึงต้องแย่งชิงกันเกิดการต่อสู้ ทำให้สังคมวุ่นวาย (ทาคาฮาตะ, 2533 : 35)

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปกครองด้วย "โทษทัณฑ์และรางวัล" เขาเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนย่อมหลีกเลี่ยงการลงโทษ และในขณะที่เดียวกันก็ไขว่คว้าหาผลประโยชน์ จึงทำให้เกิดหลักการที่ว่า ลงโทษพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และให้รางวัลในพฤติกรรมที่สมควร หลักการนิติธรรมนิยมของหันเฟยนั้น ได้รวบรวมแนวคิดของ “เซินเตา” (真到) ผู้ให้ความสำคัญกับอำนาจและสิทธิตามกฎหมาย “เซินปู้ฮั” (申不害) ผู้ให้ความสำคัญกับศิลปะการใช้อำนาจ และคนสุดท้ายคือ “ช่างหยาง” (商鞅) ผู้ที่ให้ความสำคัญกับกฎหมายและวิธีการใช้กฎหมาย

ปรัชญาของหันเฟยจื่อ มีศูนย์กลางอยู่ที่ผู้ปกครอง โดยทั้งสามอย่างที่ผู้ปกครองจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไปไม่ได้ในการปกครองบ้านเมือง คือ

1. ฝ่า (法) กฎหมายและระบบกฎหมาย

การปกครองบ้านเมืองของอริยปราชญ์นั้น ไม่ได้ต้องการให้ประชาชนประพฤติชอบด้วยการอบรมกล่อมเกลา (ต่างจากขงจื้อ) แต่ให้ความสำคัญกับการใช้กฎหมายปกครอง หากใช้กฎหมายได้อย่างถูกต้อง ประชาชนก็จะรู้หน้าที่ว่า อะไรควรทำ และอะไรที่ทำได้ กฎหมายจะเป็นตัวปกป้องประชาชนและกษัตริย์จากความผิดพลาด กฎหมายจะเที่ยงธรรมเหมือนสวรรค์ คือ กฎหมายจะปฏิบัติต่อทุกคนเท่ากันหมด กษัตริย์จะไม่อยู่เหนือกฎหมาย ประชาชนก็ไม่ลำบากใจ เวลาปฏิบัติตามคำสั่งหรือกฎหมาย

2. 勢 (勢) อำนาจ อำนาจบารมี

กษัตริย์ต้องคอยตรวจสอบความประพฤติของประชาชน ลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย ปู่นำหนึ่งใจความดี ความชอบแก่ผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย ทำอย่างนี้ก็สามารถปกครองประชาชนให้เรียบร้อยได้ ดังนั้น ด้วยกฎหมาย และอำนาจผู้ปกครอง สามารถปกครองประชาชนได้โดยไม่จำเป็นต้องมีความสามารถหรือคุณธรรมที่สูงส่ง เพราะกฎหมายนั้น ไม่เท่ากับคุณธรรม สองสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกัน เพราะกฎหมายนั้นมีความแน่นอน แต่คุณธรรมนั้นไม่แน่นอน

3. 術 (術) การใช้คน

หันเฟยกล่าวว่า กษัตริย์ผู้ทรงพระปรีชาสามารถ การใช้อำนาจจะต้องเที่ยงธรรมเหมือนสวรรค์ การใช้คน จะต้องเลือกบุคคลที่ถูกต้องและสามารถปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่ให้สอดคล้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งในการใช้อำนาจ จำเป็นจะต้องมีการกำกับดูแลอย่างเข้มงวด เพื่อให้การใช้อำนาจมีประสิทธิภาพ ประชาชนจะได้ไม่กล้าฝ่าฝืน ถึงจะทำให้การดำเนินการใช้ระบบกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามประการนี้เป็น “เครื่องมือของกษัตริย์ที่สำคัญอย่างสูงส่ง ขาดไม่ได้สักอย่างเดียว”

บ้านเมืองในอุดมคติของหันเฟย จึงเป็นระบบรวมอำนาจที่มีประมุขของบ้านเมืองเพียงผู้เดียว เขาเชื่อว่ามนุษย์นั้นแท้จริงแล้วมีแต่ความเห็นแก่ตัว รัฐจึงต้องมีระบบเอกาธิปไตยเพื่อปราบปรามความยุ่งเหยิงวุ่นวาย หันเฟย จึงเป็นต้นคิดของความคิดที่ทำให้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นใช้ในสังคมที่ต้องการระเบียบวินัย และการเชื่อฟังอย่างเด็ดขาด มากกว่าต้องการเสรีภาพ ทฤษฎีของปรัชญานิติธรรม สอนประชาชนไม่ให้อภิปราย แต่ให้เชื่อฟังกษัตริย์ในบ้านเมืองที่ประชาชนยังไม่มีความพร้อมที่จะปกครองตนเอง ดังนั้น กษัตริย์จึงต้องปกครองบ้านเมืองโดยจาริตที่ดั่งาม และทำการลงโทษที่รุนแรงเพื่อให้ประชาชนหลายจำ

หันเพยเคยกล่าวไว้ว่า “พญามังกรสำแดงศักราชเห็นฟ้าคะนองสมุทรได้โดยอาศัยเมฆหมอกเป็นที่สถิต หากไม่มีเมฆหมอก พญามังกรก็ไม่ต่างอะไรกับมดและไส้เดือน แต่ถึงแม้เมฆหมอกจะเคลื่อนกล่นอยู่เต็มตามดและไส้เดือนก็เห็นฟ้าไม่ได้ เพราะไม่รู้จักใช้...” (ทาคาฮาตะ, 2533 : 74)

ดังนั้นความสำเร็จของจีนซื่อซ่งเต้ในการก่อตั้งมหาอาณาจักรจีน ไม่สามารถแยกออกได้จากปรัชญาคำสอนของหันเพย ตัวจีนซื่อซ่งเต้เองเมื่อได้อ่านบทประพันธ์ของหันเพยเป็นครั้งแรกถึงกับรำพึงว่า “หากแม้เรามีโอกาสวิสาสะกับผู้จนาหนังสือเล่มนี้แล้ว ไชร์ แม่จะตายไปก็ไม่เสียตายชีวิต”

หันเพยเห็นว่า มนุษย์นั้นเสมอภาคกัน โดยกำเนิด แต่ภายหลังถ้ามนุษย์ได้รับการศึกษา รู้จารีต ก็สามารถเป็นคนดีได้ หันเพยจึงได้นำคำว่า จารีต กับ นิติธรรม มาผสมกัน เขาเสนอว่า จารีตคือหลักการพื้นฐาน ส่วนนิติธรรมคือ มาตรการรูปธรรม ดังนั้น เมื่อทั้งสองสิ่งนี้ประสานกลมกลืนกัน การปกครองก็จะใช้มาตรการปรนปรำหนึ่ง และลงโทษสูงสุดไม่ได้ การปกครองที่ดีนั้นต้องอาศัยจารีต (หลี่อี่) คุณธรรม (เต๋อ) และความกตัญญู (เสี่ยว) เป็นสิ่งที่ล้ำงอยู่ด้วยกัน (ปกรณ, 2551 : 148)

ธรรมชาติย่อมมีกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ และมนุษย์ก็ควรที่จะเดินตามธรรมชาตินั้น เปรียบเสมือนการดื่มสุรารสชาติหอมหวาน การกินเนื้อสัตว์รสนุ่ม แม้มันจะเป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการให้แก้ปากและลิ้นได้ แต่สิ่งเหล่านี้หากเสพมากจนเกินขีดจำกัด ก็ย่อมมีโทษต่อร่างกายอยู่ หรือแม้สตรีที่มีรูปงามต้องใจชาย หากเรากลุ่มหลงมากเกินไปก็อาจมีพิษภัยซ่อนอยู่ และอำนาจก็เช่นกัน หากเราหลงระเริงกับอำนาจที่อยู่ในมือมากเกินไป ก็อาจส่งผลให้ชีวิตเหมือนตายทั้งเป็นได้

ดังเช่นจีนซื่อซ่งเต้ เมื่อพระองค์มีความต้องการอยากได้ อยากมี อยากเป็น เกิดขึ้นในจิตใจ สติและความคิดก็จะสับสน วุ่นวาย ความโลภก็จะเพิ่มมากขึ้น เมื่อความโลภมากขึ้น ก็เลสก็จะมีอำนาจอยู่เหนือจิตใจของพระองค์ ทำให้ความสามารถในการคิดไตร่ตรองลดน้อยลง และเมื่อขาดการพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบ หายนะย่อมมาเยือน ยกตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ที่พระองค์ใช้อำนาจที่มีสั่งฆ่าบัณฑิต และเผาทำลายตำราของขงจื้อทิ้งทั้งหมด ความมุ่งหวังหนึ่งเดียวของพระองค์ตอนนั้น ก็เพื่อที่จะต้องการมีอำนาจอยู่ในมือของตนแต่เพียงผู้เดียว ไม่ต้องการให้ประชาชนนำความรู้ที่ได้มาต่อกรได้ และแน่นอนว่าเมื่อพระองค์ตัดสินใจลงไปโดยไม่ได้นิ่งถึงสภาพแวดล้อม หรือสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ก็ย่อมที่จะทำให้เกิดหายนะตามมาแน่นอน เพราะ ต่อมาเมื่อได้เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น ก็ทำให้ประชาชนไม่พอใจ จีนซื่อซ่งเต้ก็โดนประณามมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ในการกระทำกับทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว จึงควรมีขอบเขตจำกัดไม่ให้เกินเลยควบคุมการแสดงออกต่อความต้องการให้เหมาะสม รู้จักพอใจกับสิ่งที่ตนมี อย่าละโมภ โลภมาก เพราะมิฉะนั้น สิ่งเหล่านั้นอาจย้อนกลับมาทำร้ายเราอย่างที่เราคาดไม่ถึงเลยทีเดียวนะ

ซางหยางและหันเฟยมีทรศนะที่คล้ายคลึงกัน พวกเขาเชื่อว่ากฎหมายเท่านั้นที่จะยับยั้งความชั่วร้าย ในตัวมนุษย์ได้ ทุกสิ่งจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงไม่จำเป็นต้องยึดตามแบบแผนโบราณที่ล้าสมัย ควรคิดใหม่ ทำใหม่แค่ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัยก็เพียงพอแล้ว ดังนั้นสังคมจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายที่เข้มงวด ประชาชนจึงจะอยู่ในกฎระเบียบได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่ชื่อซางหยางและหันเฟยนี้เป็นผู้ที่วางรากฐานอันมั่นคงในด้านปรัชญาการปกครองให้กับจีนชองเต้ได้อย่างดีทีเดียว

นอกจากนี้ ในสมัยจีนชองเต้ ก็ยังมีปรัชญาจีนที่เกี่ยวกับการปกครองที่สมควรนำมาปฏิบัติตามมากมาย ยกตัวอย่างเช่น

ปรัชญาขงจื้อ

ในบรรดานักปราชญ์ของจีนนั้น ขงจื้อ ได้รับการยอมรับนับถือจากชาวจีนมากกว่า 600 ล้านคน ชาวจีนจำนวนมากมีความเชื่อว่า ขงจื้อมีส่วนช่วยทำให้อาณาจักรจีนยั่งยืนมาอย่างยาวนานเพราะ คำสอนของเขา ทำให้คนจีนรู้จักการใช้ชีวิต รู้จักการปฏิบัติตนต่อครอบครัว ตลอดจนการต่อสู้เพื่อดำรงชีวิตในสังคม

ในด้านหลักคำสอนนั้น ขงจื้อเชื่อว่าความมีเมตตาเป็นพื้นฐานแห่งคุณธรรมทั้งปวง อีกทั้งผู้ปกครองจำเป็นต้องมีคุณธรรมเหนือกว่าประชาชน ประชาชนจึงจะเคารพนับถือ หากผู้ปกครองไร้คุณธรรม การล้มล้างราชวงศ์ก็ถือเป็นสิ่งที่ชอบธรรม ดังนั้น กษัตริย์จึงควรแนะนำราษฎรด้วยคุณธรรม อบรมให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยด้วยจริยธรรม

ขงจื้อเชื่อว่า การแก้ปัญหาความไร้ระเบียบของสังคมต้องเริ่มจากการขัดเกลา และพัฒนาจริยธรรมของปัจเจกบุคคล ดังคำสอนของขงจื้อที่ว่า “ผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดินเปรียบเหมือนลม ประชาชนเปรียบเหมือนหญ้า หญ้าถูกไปตามลมและคลุมไหวที่ยอดหญ้า” เพราะเมื่อใดที่ผู้ปกครองมีจริยธรรม เมื่อนั้นประชาชนก็จะเกิดความละอายต่อการกระทำผิด และเกิดความเคารพนับถือต่อผู้ที่เป็นกษัตริย์อย่างจริงจัง ดังคำสอนต่อไปนี้

เหริน (仁)

เหริน หมายถึง ความเมตตากรุณา ซึ่งถือเป็นคุณธรรมระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง ที่ควรแสดงความรัก ความอาทรต่อผู้อื่นในฐานะที่เป็นมนุษย์ เหรินจึงแปลเป็นไทยได้ว่า “มนุษยธรรม”

เหริน ไม่ใช่คุณธรรมที่ทำเพื่อผู้อื่นเท่านั้น แต่มีนัยของการทำเพื่อชีวิตที่ดีของตนเองด้วย ดังเช่นผู้ปกครองคือ ผู้ที่สามารถจะกำหนดชะตากรรมบ้านเมืองได้ ถ้าหากบุคคลผู้นั้นได้กระทำการอันไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติแบบดั้งเดิม ก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนการกระทำ ด้วยการขัดเกลา และการพัฒนาตนเองให้มีเหริน ถึงจะสามารถดำรงอยู่ในการใช้ชีวิตของสังคมการเมืองได้

หลี่ (禮)

หลี่ หมายถึง ขนบจารีต และพิธีกรรมในบริบททางสังคม เช่น พิธีแต่งงาน พิธีศพ การต้อนรับแขก การเข้าเฝ้ากษัตริย์ เป็นต้น การปฏิบัติหลี่จะต้องกระทำอย่างจริงจังและไม่ใช้ทำตามรายละเอียด พิธีกรรมให้ครบถ้วนเพียงเปลือกนอก ดังที่ขงจื้อเคยกล่าวไว้ว่า “หากมนุษย์ขาดซึ่งมนุษยธรรม เขาก็จะมีอะไรข้องเกี่ยวกับขนบจารีตได้เล่า”

อี้ (義)

อี้ หมายถึง ความถูกต้องเที่ยงธรรม เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญในการการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลว่าอะไรที่ควรปฏิบัติในสถานการณ์เฉพาะ เช่น จารีตจากเดิมที่ใช้หมวกปอในพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนให้ประชาชนไปใช้หมวกใหม่ได้ เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในขณะนั้น กล่าวคือ คนที่มีหลักธรรมอี้ จะผูกพันกับมาตรฐานทางจริยธรรมที่แน่นอน คนเหล่านั้นจึงจะไม่ทำในสิ่งที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานนั้น และมาตรฐานนั้นมิได้จำเป็นจะต้องเป็นจารีตหรือสิ่งที่สังคมยึดถือปฏิบัติ แต่อาจเป็นสิ่งที่กำหนดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และด้วยเหตุนี้เอง คนที่มีอี้ในตัว จะเกิดความละอายหากเห็นสิ่งที่ละเมิดบรรทัดฐานทางสังคมหรือความเป็นมนุษย์ เช่น ขอทานที่หิวจนตาลาย แต่เขาก็ไม่รับอาหารที่คน โยนให้เหมือนอาหารสัตว์ ก็ถือว่าคนขอทานคนนี้มีอี้ เป็นต้น

นอกจากนี้ อี้ยังเกี่ยวข้องกับการยึดถือความถูกต้อง แม้ว่าจะได้รับอิทธิพลภายนอก ซึ่งไม่อาจควบคุมได้อย่างชะตากรรม (มิ่ง) เช่น ความพิการ การเจ็บไข้ เชื้อสายฐานะ เป็นต้น คนที่มีอี้แม้ว่าจะประสบกับชะตากรรมร้ายอย่างไรก็ยังยึดมั่นในความถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ เหมือนอย่างขงจื้อหันมาทุ่มเทกับการสอน หลังจากที่ยอมรับความล้มเหลวในการเผยแพร่คำสอนต่อผู้ปกครองของรัฐต่างๆ เป็นต้น

ขงจื้อมองว่าการแก้ปัญหาความไร้ระเบียบของสังคมต้องมาจากการขัดเกลาพัฒนา จริยธรรมของปัจเจกบุคคล เพราะการปกครองและนโยบายที่ดีย่อมมาจากผู้ปกครองที่มีจริยธรรม หลักคำสอน เหวิน หลี่ และอี่ จึงทำให้เห็นว่า การที่บ้านเมืองเกิดความวุ่นวายในสมัยที่จีนซื่อ่งเต๋ปกครองนั้น เพราะ พระองค์เลือกที่จะใช้ระบบการปกครองแบบนิติธรรมนิยม หากมองให้ดีก็จะเห็นว่า การที่พระองค์ทรงทำเช่นนั้นเพราะความกลัวเป็นสาเหตุสำคัญ เมื่อมีความกลัวที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ก็ทำให้ต้องพยายามสร้างอาณาเขตเพื่อปกป้องตนเอง จนขาดจริยธรรม และมองไม่เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ของประชาชน การกระทำเหล่านั้นมันจึงไปสร้างความกดดันเกินกว่าสิ่งที่ประชาชนจะรับไหว ทำให้ประชาชนเคียดแค้นเป็นอย่างมาก

ปรัชญาเต๋า

คำว่า เต๋า อาจจะตรงกับภาษาไทยว่า วิถี มรรควิถี เต๋าเป็นหลักเพียงอย่างเดียวที่ใช้ได้กับสรรพสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้น และเป็นไปในโลกนี้

ปรัชญาเต๋าจะเน้นถึง ผู้ปกครองที่ดีจะต้องเป็นผู้ปกครองในแบบธรรมชาติของมนุษย์ (ผู้ช่วยเหลือ) คือการกระทำโดยไม่กระทำ หรือการเข้าถึงตามแบบธรรมชาติ อยู่กับกฎระเบียบที่แท้จริง หรือ (ความว่าง) ซึ่งความว่างเกิดจากธรรมชาติ และจะเข้ามาถึงชีวิตของมนุษย์เสมอ ถึงแม้ว่ามนุษย์จะไม่สามารถมองเห็นได้ก็ตาม

พฤติกรรมทุกอย่างนั้นประกอบด้วยสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกัน ถ้าเราทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากขึ้นแล้วเข้าแล้วเข้าแล้ว สิ่งที่อยู่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่เราทำก็จะปรากฏขึ้นมา ดังเช่น การกระทำของจีนซื่อ่งเต๋ที่ก้าวล้ำขอบเขตของการอยู่ร่วมกันระหว่างกษัตริย์กับประชาชน ทำให้ประชาชนเหล่านั้นมีปฏิกริยาตอบโต้กลับมาอย่างที่คาดไม่ถึงเลยทีเดียว ยิ่งพระองค์บีบบังคับมากเพียงใด ประชาชนก็จะต่อต้านมากขึ้นเพียงนั้น

ปรัชญาเต๋า มีคำสอนหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “สิ่งที่ขึ้นสูงย่อมตกต่ำ” เมื่อเราพิจารณาคำสอนบทนี้แล้ว ก็เห็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจาก การปกครองของจีนซื่อ่งเต๋เลยทีเดียว กล่าวคือ ถึงแม้ว่าพระองค์จะสามารถขึ้นไปยืนยังจุดที่สูงที่สุดของประเทศได้ แต่ตราบไคที่พระองค์ยังคงปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ทั้งๆที่พระองค์คิดว่าสิ่งที่ตนยืนอยู่นั้นจะแข็งแรงและมั่นคงเพียงใดก็ตาม มันก็ย่อมแตกหักลงมาตามกาลเวลาของมันอยู่ดี

ดังนั้น ผู้ปกครองควรที่จะกระทำตนเปรียบเสมือน “น้ำ” เนื่องจาก น้ำเป็นของเหลว ถึงแม้มันจะเอนอ่อนและยอมตาม แต่น้ำก็สามารถที่จะกัดเซาะหินที่แข็งแกร่งให้กร่อนได้ ผู้ปกครองที่ฉลาดย่อมรู้ว่า การยอมตาม จะสามารถเอาชนะการต่อต้านจากประชาชนได้ และสิ่งนี้เองที่จะทำให้ ผู้ปกครองเป็นผู้ปกครองที่แท้จริง

มนุษย์ทุกคนย่อมหลีกเลี่ยงหนีไม่พ้นการถูกรอบงำจากทรศนะความคิดใดความคิดหนึ่ง เช่นเดียวกับจีนซีฮ่องเต้ แต่ในภาวะที่กำลังเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเป็น ความตาย การตัดสินใจที่จะปฏิบัติตามทรศนะความคิดนั้น ควรจะต้องพิจารณาอย่างสุขุมและรอบคอบ โลกแห่งความคิดนั้นมีขอบเขตที่กว้างไกล ดังนั้นมนุษย์ควรรู้จักนำพลังแห่งความคิดนั้น มาควบคุมและชี้นำพฤติกรรมกระทำของตนเองอย่างถูกต้องและให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ก็จะทำให้หนทางแห่งความเป็นมนุษย์มีความหมายมากยิ่งขึ้น

คำสอนบทหนึ่ง ได้กล่าวไว้ว่า “ทำใจให้ว่าง รักษาความสงบของใจให้ถึงที่สุด และสงบอย่างแท้จริง” สรรพสิ่งทุกอย่าง ล้วนแล้วแต่ต้องกลับไปสู่รากฐานเดิมของมัน ซึ่งการกลับไปนั้น เราเรียกว่าความสงบ ผู้ที่เข้าใจในกฎแห่งความยั่งยืนทางจิตใจ ย่อมสามารถที่จะยอมรับได้ทุกสิ่ง เมื่อจิตใจยอมรับได้ ก็ย่อมมีความยุติธรรม เมื่อมีความยุติธรรมก็จะทำอะไรที่ถูกต้องตามศีลธรรม ดังนั้นในช่วงที่จีนซีฮ่องเต้ทรงขึ้นครองราชย์ในฐานะกษัตริย์แห่งราชวงศ์ฉิน ถ้าพระองค์สามารถปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องกับศีลธรรมได้ ก็จะทำให้ปกครองได้อย่างยาวนาน และปราศจากภัยอันตรายรอบตัว (เลียง, 2526 : 142)

ปัญหาการปกครองของจีนซึ่งอ่อนแอในช่วงที่ครองราชย์

มนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงอำนาจ และการใช้อำนาจได้พ้น ดังนั้น เมื่อบุคคลหนึ่งได้ก้าวขึ้นไปยืนในจุดที่สูงที่สุด และได้เป็นผู้ที่ครอบครองอำนาจไว้ในมือ ก็ย่อมไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการกระทำความผิดได้ เช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้เอง มนุษย์ทุกคนจึงจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติที่แท้จริงของคำว่า “อำนาจ” ที่มีอยู่ในตนเองก่อน และต้อง “รู้จักใช้อำนาจ” นั้นๆ ให้เหมาะสม เพื่อที่ตนเองจะได้ไม่ต้องตกอยู่ในอำนาจของกิเลส

อำนาจ อิทธิพล และการจูงใจ มักเป็นส่วนหนึ่งในระบบทางสังคมเสมอ หนึ่งในตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ จีนซึ่งอ่อนแอ ผู้ซึ่งอ้างสิทธิในอำนาจของพระองค์ว่าเป็น “โอรสสวรรค์” ถึงแม้พระองค์จะทรงเห็นว่าอำนาจของพระองค์นั้นควรเป็นอำนาจเด็ดขาดของตนเพียงผู้เดียว แต่พระองค์ก็ยังยอมรับฟังคนใกล้ชิดข้างกาย โดยฟังพา หันเฟยและซางหยาง เรื่องกฎหมายบ้านเมือง พระองค์ให้ความสนใจ หลี่ซือ สำหรับกลยุทธ์ทางทหาร และปรึกษาเรื่องทั่วไปกับ เจ้าเกา ชันทีคนสนิท และแม้พระองค์จะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า จะไม่แบ่งปันอำนาจนี้ให้กับใครก็ตาม แต่พระองค์ก็ต้องยอมรับว่า ตนเองไม่สามารถปกครองรัฐจีนได้โดยปราศจากพวกเขาได้

ก่อนหน้าที่จะผนวกดินแดนได้สำเร็จ จีนซึ่งอ่อนแอสามารถให้ความเคารพยกย่องต่อนักปราชญ์และผู้มีสติปัญญา ยอมรับฟังความเห็นของพวกเขาอย่างนอบน้อม เพราะในช่วงแห่งความวุ่นวาย พระองค์จำเป็นต้องพึ่งพาสติปัญญาของคนเหล่านั้นอยู่ แม้แต่เว่ยเหลียว นักการเมืองและนักการทหารของรัฐจีน หลังจากได้รับใช้พระองค์อยู่ไม่นาน ก็เกิดความรู้สึกว่า อยู่ใกล้กับจีนซึ่งอ่อนแอเหมือนนอนอยู่ข้างเสือ วันดีคืนดีเสือจะขบเอาโดยไม่รู้ตัว และได้กล่าวว่า “ถ้าแผ่นดินอ้อมได้ครองแผ่นดิน ชาวประชาในใต้หล้าจักเป็นทาสไปสิ้น” และการคาดคะเนของเว่ยเหลียวนั้นนับว่าแม่นยำมากทีเดียว เพราะหลังจากผนวก 7 รัฐให้รวมเป็นหนึ่งประเทศได้นั้น ลักษณะที่หลงอำนาจ บ้าอำนาจ ความทารุณโหดร้ายของพระองค์ก็ได้เผยให้เห็นอย่างชัดเจน ตลอดจนการใช้อำนาจกระทำสิ่งที่ไม่สมควร

ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud ค.ศ.1856-1939) เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีจิตวิเคราะห์” กล่าวว่า ธรรมชาติของมนุษย์เป็นผู้ที่ไม่มีเหตุผล ไม่มีการจัดเถลา และมุ่งที่จะตอบสนองและแสวงหาความพึงพอใจให้กับตนเองเป็นสำคัญพฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์มีแรงจูงใจมาจากจิตไร้สำนึก และเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์เกิดมาพร้อมกับแรงขับทางสัญชาตญาณที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด แสดงให้เห็นถึงความปรารถนา ความต้องการ และความพึงพอใจในรูปแบบต่างๆ ซึ่งถ้าความปรารถนาเหล่านั้นไม่เป็นที่

ยอมรับในระดับจิตสำนึก ก็จะทำให้มนุษย์เกิดความวิตกกังวล บางครั้งก็แสดงสัญชาตญาณในการป้องกันตนเองออกมา

ดังนั้น เมื่อเราวิเคราะห์จากทฤษฎีนี้ ก็จะเห็นว่า การกระทำของจีนซีฮ่องเต้ก็เป็นเพียงธรรมชาติของมนุษย์คนหนึ่งที่ทำเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ แต่ปัญหาของพระองค์ก็คือ การกระทำที่เกินขอบเขตจนเรียกได้ว่า ชั่วชีวิตของจีนซีฮ่องเต้ พระองค์ได้ทำบาปกรรมต่อตนเองและประชาชนมากมาย จีนซีฮ่องเต้เป็นผู้ที่ยึดมั่นหลักการแบบนิติธรรมนิยม พระองค์ใช้กฎหมายที่เข้มงวดและรุนแรงที่สุดในการปกครองบ้านเมืองแบบเผด็จการ เมื่อประชาชนทำความผิดเพียงเล็กน้อยก็จะโดนทำโทษหรือประหารชีวิตอย่างไร้ความปราณี พระองค์ต้องการเป็นผู้ที่อยู่เหนือกว่าประชาชน เพื่อให้ฐานอำนาจของตนเองมั่นคงและยืนยาว จีนซีฮ่องเต้เป็นผู้ที่ไม่มีศีลปะในการปกครองผู้คนที่ยุติธรรม แต่กลับใช้อำนาจอย่างหยาบและแข็งกระด้างเพื่อให้ประชาชนเกรงกลัวและยอมศิโรราบให้กับตนเอง อีกทั้งประชาชนต่างก็โดนจำกัดอิสรภาพทางความคิดและการกระทำ ถึงขนาดที่มีคำสั่งให้มีการเผาตำราขงจื้อและฝังบัณฑิตทั้งเป็น เพื่อไม่ให้บัณฑิตเหล่านั้นใช้วาทศิลป์ด้านวาทจากล่อมคนที่ไม่มีความรู้มาเปลี่ยนแปลงนโยบายของประเทศ สุดท้ายแล้วสิ่งเหล่านี้มันก็ได้สร้างความกดดันและการต่อต้านจากประชาชน

ถึงแม้รัฐฉินจะปกครองแบบนิติธรรม มาตั้งแต่สมัยที่ซางหยางได้มีการปฏิรูปการปกครองก็ตาม แต่จีนซีฮ่องเต้ก็ใช้ระบอบกฎหมายอย่างโหดเหี้ยมผิดมนุษย์ เช่น การเนรเทศประชาชนแต่ละครั้งก็ไม่ต่ำกว่า 50 หมื่นหรือ 70 หมื่น เสมือนว่าทั่วทั้งแผ่นดินเป็นคุกขังนักโทษ การลงโทษผู้ที่กระทำความผิดก็ทารุณ เช่น การลงโทษตัดบั้นเอวให้ขาดเป็นสองท่อน การตอกศิระด้วยของแหลม ฟังทั้งเป็น ให้ม้าฉีกร่าง เป็นต้น ส่วนการลงโทษทางกายก็กระทำโดยการให้พัวพันเป็นลูกโซ่ ใครทำความผิดก็เล่นงานทั้งญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงไม่มีละเว้น อีกทั้งยังมีการประหารทั้งตระกูล และนำตัวคนเหล่านั้นไปเป็นทาสทั้งครอบครัว เป็นต้น พฤติกรรมเช่นนี้ของพระองค์ นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนในอารมณ์ของพระองค์แล้ว อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญก็เพื่อข่มขวัญปราบปรามประชาชนไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก

จีนซีฮ่องเต้ ถือเป็นผู้ปกครองที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของเจ้าที่ดินในสมัยนั้น ไม่ว่าจะป็นมนุษย์ที่มีความยิ่งใหญ่เพียงใด หรือจะเป็นมหากษัตริย์ที่ไม่มีใครเทียบได้ก็ตาม ก็ย่อมจะมีธาตุแท้การกดขี่ขูดรีดประชาชนอย่างทารุณที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้อย่างแน่นอน ในการขูดรีดประชาชนนั้น จีนซีฮ่องเต้ก็ได้กระทำอย่างรุนแรงเป็นประวัติการณ์ พระองค์ได้ใช้อำนาจสั่งให้ประชาชนทำตามที่ตนต้องการ จนนักปราชญ์ในสมัยนั้น ได้กล่าวว่า “เห็นแต่ชาวบ้านทำงานงกๆเงินๆตลอดจน ดูจั่วจุกควาย ไล่ค้อนได้

เหมือนฝูงสัตว์” ในสมัยรัฐฉินนี้ ฮั่นชู ได้มีการบันทึกไว้ว่า การเกณฑ์แรงงานเป็น 30 เท่าของอดีต การเสียภาษีอากรเป็น 20 เท่าของอดีต

สืบเนื่องจาก “ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ” ของ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow ค.ศ.1908-1970) ที่ได้กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการ และยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นของความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ เมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้ว ก็ยังคงเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่นๆ ต่อไป ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการจะได้รับสิ่งต่างๆอยู่เสมอ ความปรารถนาของมนุษย์นั้นคิดตัวมาแต่กำเนิดและจะเรียงลำดับขั้นของความปรารถนาตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ความปรารถนาขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ ก็ทำให้เห็นว่า ความต้องการของจีนซีฮ่องเต้ไม่มีที่สิ้นสุดอย่างแน่นอน เพราะถึงแม้ว่าในสมัยนั้นประชาชนจะถูกขูดรีดขนาดไหนก็ตาม แต่รายได้ทั้งหมดก็ยังไม่เพียงพอในการใช้จ่ายของราชสำนักที่เต็ม ไปด้วยความฟุ้งเฟ้อ จีนซีฮ่องเต้ก็ยังมีความต้องการอยากได้ อยากมีอีก จนต้องมีบัญชาให้เก็บภาษีค่าหัวเป็นรายบุคคลอีกส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ยังได้มีสร้างนโยบาย “แข็งต้นอ่อนปลาย” ขึ้นมา เพื่อกดขี่พวกพ่อค้า แม่ค้า สิ่งเหล่านี้จึงถือเป็น บ่อนทำลายรากฐานทางเศรษฐกิจของรัฐฉิน จนทำให้ในสมัยนั้น รัฐฉินอ่อนแอลงไป เมื่อไม่มีการแลกเปลี่ยนค้ากันได้ ประชาชนก็หมดหนทางทำมาหากินบวกกับการขูดรีดที่กล่าวมาข้างต้น ก็ทำให้ประชาชนต่อต้านการปกครองของจีนซีฮ่องเต้เป็นอย่างมาก

อาชญากรรมของจีนซีฮ่องเต้อีกประการหนึ่งที่ได้ถูกสาปแช่งจนถึงทุกวันนี้ คือการเผาตำราปัญญาชน ซึ่งถือเป็นการทำลายวัฒนธรรมแต่โบราณจนหมดสิ้น การทำลายและขจัดทั้งตำราทั้งนักปราชญ์ที่จีนซีฮ่องเต้ได้กระทำไปนั้น ทำให้ความเฟื่องฟูทางวัฒนธรรมและอารยธรรมที่ได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ตอนต้นยุคจ้านกั๋ว ที่ปล่อยให้มีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างเสรี จนทำให้วิชาการแขนงต่างๆรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก แต่ทั้งหมดนั้นก็ต้องหยุดชะงักลง เพราะการกระทำของจีนซีฮ่องเต้ ที่ถือเป็นการยับยั้งความเจริญเติบโตของวัฒนธรรมจีนด้วยกำลังบังคับอย่างน่าเสียดาย

นอกจากนี้ จีนซีฮ่องเต้ต้องการให้ตนเองมีชีวิตอยู่ต่อไปอย่างเป็นอมตะ พระองค์ได้ทุ่มกำลังเงินกำลังทรัพย์ ส่งเด็ก 3000 คนออกไปช่วยแสวงหาผู้วิเศษและยาอมตะ และการสร้างกำแพงเมืองจีนของพระองค์เอง ซึ่งแต่เดิมนั้นกำแพงแห่งนี้ เป็นกำแพงของแต่ละรัฐในยุคเลียดก๊กที่จีนซีฮ่องเต้ให้สร้างเพิ่มเติมและเชื่อมต่อกันจนเป็นรั้วป้องกันอาณาประเทศจีน การก่อสร้างกำแพงเชื่อมต่อทั้งหกรัฐนี้มีความยาวทั้งหมดหลายพันกิโลเมตร พระองค์ก็ระดมกำลังคนถึง 70 หมื่นคน ให้ใช้แรงงานทั้งกลางวันกลางคืนไม่มีหยุดพัก จนประชาชนจำนวนมากต้องสังเวชชีวิตให้กับการสร้างกำแพงเมืองจีนครั้งนี้มากมาย และการที่คนเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมากนี้ ก็ทำให้แรงงานที่ใช้ในการก่อสร้างไม่เพียงพอ จีนซีฮ่องเต้จึงได้ตั้งข้อหาแก่ชาวบ้านให้เป็นผู้ต้องโทษเพื่อมาทำงานแทนคนที่ตายไปแล้ว

ประชาชนเหล่านั้น จึงเปรียบเสมือนเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ก่อสร้างฐานป้องกันอำนาจให้พระองค์ เนื่องจาก จินซีฮ่องเต้เป็นผู้ที่ห่วงใยในอำนาจที่ตนเองรวบรวมมาได้ มากกว่าชีวิตของประชาชน แรงงานราษฎรหลายล้านคนจึงต้องสังเวยชีวิตให้กับกำแพงแห่งนี้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า กำแพงแห่งนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์เดียวนั่นก็คือ “การปกป้องฐานอำนาจ” เพราะ พระองค์เชื่อว่าสิ่งนี้จะสามารถช่วยป้องกันไม่ให้ชนชาติอื่นมารุกรานหรือยึดอำนาจไปจากตนเองได้ กำแพงแห่งนี้จึงไม่ได้สร้างขึ้นมา เพื่อที่จะป้องกันภัยอันตรายให้กับประชาชนอย่างแท้จริง

การสร้างกำแพงเมืองจีน การสร้างพระราชวังอาฟางกงอันใหญ่โต การตีชนเผ่าชงหนู จินซีฮ่องเต้ล้วนแต่ได้ระดมผู้คนเป็นแสนเป็นล้านไปดำเนินการทั้งสิ้น ในยุคสมัยนั้น ประชาชนมีจำนวนจำกัด ประชาชนต้องจมอยู่กับความทุกข์ทรมานที่ต้องสละทั้งร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สินของตนเองให้แก่จินซีฮ่องเต้ การปกครองของจินซีฮ่องเต้ทำให้ประชาชนแทบจะมีชีวิตอยู่ต่อไปไม่ได้ และในจุดนี้เองก็ทำให้พลังแห่งความพึงทลายของราชวงศ์ฉินเริ่มที่จะแสดงออกมา หลังจากที่จินซีฮ่องเต้เสด็จสวรรคตไปเพียงไม่กี่ปี

เมื่อนานมาแล้วเคยมีคนกล่าวไว้ว่า ในการปกครองบ้านเมือง การจะทำให้ประชาชนรักกับทำให้กลัว อย่างไหนจะดีกว่ากัน ซึ่งปัญหานี้ทุกคนคงมีคำตอบว่า มนุษย์เรานั้นอยากเป็นทั้งสองอย่าง แต่เนื่องจากมันเป็นการยากที่จะรวมทั้งสองอย่างเข้าไว้ด้วยกัน มนุษย์จึงเลือกทางที่ปลอดภัยมากกว่า ด้วยการเป็นผู้ที่ทำให้คนอื่นเกรงกลัว มากกว่าความต้องการจะเป็นที่รัก จินซีฮ่องเต้ก็เช่นเดียวกัน พระองค์เชื่อว่ามนุษย์นั้นมักจะมีความขบถยังซังใจในการกระทำต่อคนที่ตนเองกลัวมากกว่าคนที่รัก และเชื่อว่าความกลัวต่อการถูกลงโทษ ที่เกิดขึ้นในจิตใจของคนเหล่านั้นจะคงอยู่ตลอดไป จนทำให้ไม่มีประชาชนคนไหนกล้ากระทำความผิด

ดังนั้นปัญหาการปกครองของจินซีฮ่องเต้ในช่วงที่ครองราชย์อยู่นั้น ก็คือ การที่พระองค์ไม่สามารถจัดสัดส่วนความรักและความกลัวให้ผสมผสานพอดีกันได้ ความพอดีหรือทางสายกลาง ถือเป็นหลักสำคัญอย่างยิ่งในการปกครอง และในทางพระพุทธศาสนาได้เรียกการกระทำเช่นนี้ว่า 7 สัปปริสธรรม ดังเช่น กาลัญญตา คือการรู้จักเวลา ปุคคัลญญตา รู้จักบุคคล อดัตถัญญตา รู้จักตนเอง และปริสัญญตา คือรู้จักชุมชน (พระมหาวุฒิชัย, 2552 : 32) กล่าวคือ ผู้ที่จะทำหน้าที่บริหารปกครองบ้านเมืองให้ดีได้นั้น ควรมองสภาพแวดล้อมรอบตัวให้เด่นชัด รู้จักตนเองให้ดีพอ และจำเป็นต้องเลือกใช้อำนาจให้เหมาะสมกับสถานการณ์และช่วงเวลาในขณะนั้น ถ้าบ้านเมืองสงบสุขก็ต้องปกครองด้วยคุณธรรม แต่ถ้าบ้านเมืองวุ่นวายต้องปกครองด้วยกฎหมาย การลงโทษผู้ใดปกครองยอมเป็นสิ่งที่คุณปกครองหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ต้องให้อยู่ใน

ขอบเขตที่เหมาะสม การที่ผู้ปกครองจะสร้างชาติให้ยิ่งใหญ่และเกรียงไกรได้นั้นจะต้องคำนึงถึงประชาชน เป็นปัจจัยหลักในการปกครอง

หลักการปกครองของซางหยางและหันเฟย ที่สร้างขึ้นมาคือ “กฎหมายต้องใช้อย่างเสมอภาค แม้แต่ผู้ปกครองก็ไม่สมควรได้รับการยกเว้น” แต่การใช้อำนาจในการปกครองของจินซีฮ่องเต้กลับบิดเบือนไปจากหลักการปกครองที่สร้างขึ้นมา เพราะพระองค์ต้องการให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเกรงกลัวต่อกฎหมาย บ้านเมือง จึงทำให้พระองค์ขาดความสมดุลในการใช้อำนาจ นอกจากนี้จินซีฮ่องเต้ยังไม่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างกัน ราชวงศ์ฉินจึงเกิดความสั่นคลอน อีกทั้งสิ่งเหล่านี้ยังได้สร้างความเสียหายให้กับตนเองและประชาชนเป็นอย่างมาก จินซีฮ่องเต้จึงถูกมองว่าเป็นผู้ปกครองที่กระหายเลือดและเต็มไปด้วยความโหดร้าย

ราชวงศ์ฉิน มีอายุเพียง 15 ปีในประวัติศาสตร์จีน

ในการปกครองประเทศนั้น หลายคนคงจะคิดว่า การปกครองนั้นไม่เกี่ยวข้องกับธรรมะ คนที่นิยมกล่าวอ้างเช่นนี้ แสดงว่าขาดความรู้ทั้งทางธรรมะและทางการเมือง เพราะในความเป็นจริงนั้น ธรรมะมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการปกครองที่ไม่มีธรรมะคือ หายนะของประชาชนทั้งประเทศ หากนักปกครองไม่มีคุณธรรม เขาจะไม่เพียงแต่เป็นคนที่มีลมเหลวในฐานะมนุษย์คนหนึ่งเท่านั้น แต่เขายังจะนำพาให้ประเทศชาติล้มเหลวตามไปด้วย ธรรมะจึงถือเป็น เครื่องมือขัดเกลาคนให้เป็นมนุษย์ผู้มีจิตใจสูง ยิ่งคนที่เป็นนักปกครองซึ่งต้องอุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ยิ่งต้องเป็นผู้ที่มีจิตธรรมะมากกว่าคนทั่วไป

คุณธรรม คือ หลักการแห่งความดีงามที่สถิตอยู่ในใจคน

จริยธรรม คือ การนำเอาหลักการแห่งความดีงามที่สถิตอยู่ในใจนั้นมาปฏิบัติในชีวิตจริง

คุณธรรม และจริยธรรม จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน มนุษย์ที่ในใจไม่มีคุณธรรม เขาจะสูญเสียสามัญสำนึก และจะดำเนินชีวิตโดยใช้สัญชาตญาณเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นเมื่อจีนซีฮ่องเต้ไม่มีธรรมะในการปกครอง สิ่งที่พระองค์คิด พูด หรือกระทำ ก็จะถูกบงการด้วยความโลภ ความโกรธ ความเขลา ใช้ชีวิตโดยขาดความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและประชาชน การปกครองที่ไม่ได้เริ่มต้นด้วยธรรมะ ไม่กำกับด้วยธรรมะ ไม่ได้มุ่งหมายด้วยธรรมะ หากแต่ต้องการมุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก เฉกเช่น จีนซีฮ่องเต้ นั้น ก็คือการปกครองที่ก้าวไปข้างหน้าก็เพื่อรอเวลาที่ประเทศจะล้าหลัง และล้มเหลวตลอดเวลา

ดังนั้น จีนซีฮ่องเต้จึงเป็นเพียงมนุษย์คนหนึ่งที่ไม่ค่อยคำนึงถึงคำว่า “การให้” แม้พระองค์จะเป็นคนที่มีพลังในการต่อสู้และเก่งกล้าสามารถเพียงใดในทางโลกก็ตาม แต่ก็ยังคงไม่ได้รับการยอมรับและความรักดีจากประชาชนเพราะพระองค์มุ่งมั่นต้องการที่จะขจัดศัตรูเพียงอย่างเดียว จึงได้ก้าวข้ามขอบเขตของการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง ทำให้พระองค์ได้ “รับ” ปฏิกริยาตอบโต้และคำสาปแช่งจากประชาชนสะท้อนกลับมา การสร้างราชวงศ์ของจีนซีฮ่องเต้นั้นถือเป็นการเบียดเบียนชีวิตของประชาชนจึงเป็นการสร้างศัตรูขึ้นมาโดยที่พระองค์ไม่รู้ตัว สุดท้ายก็ไม่มีใครเห็นคุณค่าความดีเพราะคิดว่าพระองค์เป็นภัยร้ายต่อบ้านเมือง เบื้องหลังความยิ่งใหญ่ของจีนซีฮ่องเต้ก็คือ ความเดือนร้อนและความทุกข์ยากของประชาชน

พระพุทธศาสนสุภายิตบพหนึ่ง ได้กล่าวไว้ว่า “ยะโส ลัทธนา นะ มัชเชยยะ” แปลว่า ได้ยศแล้วอย่า
 เมาศ ยศ ทรัพย์ อำนาจ นับเป็นโลกธรรมฝ่ายบวกที่ใครๆก็ปรารถนาอยากได้ อยากมีด้วยกันทั้งนั้น แต่
 เมื่อใดที่ได้ครอบครองแล้ว ก็มีน้อยคนนักที่จะรู้เท่าทันหลุมพรางของสิ่งเหล่านี้ ดังนั้นเมื่อคนเหล่านี้ได้ ยศ
 ทรัพย์ อำนาจ มาอยู่ในมือแล้วจึงมักจะเสียดคน จากคนดีก็จะกลายเป็นทรราชได้ง่าย (พระมหาวุฒิชัย, 2552 :
 14)

จีนซีฮ่องเต้ ถือได้ว่าเป็นผู้ปกครองคนหนึ่งที่ตกเป็นทาสของคำว่า “อำนาจ” เพราะ ถ้าหากจีนซี
 ฮ่องเต้มองเห็นความเป็นจริงของคำว่าอำนาจให้ถ่องแท้เพียงซักรุ่น ก็คงจะรู้ว่าอำนาจที่แท้จริงในการปกครอง
 นั่นก็คือคำว่า “ประชาชน” นั่นเอง คำสอนของสวี่นจื่อ ที่เปรียบกษัตริย์เหมือนเรือ ประชาชนเหมือนน้ำ
 น้ำสามารถพุงเรือให้แล่นได้แต่ในขณะที่เดียวกันน้ำก็ทำให้เรือคว่ำได้เช่นเดียวกัน เมื่อกษัตริย์กับประชาชน
 สามารถหันหน้าเข้าหากันเพื่อรวมเป็นส่วนหนึ่งส่วนเดียวกันได้ เมื่อนั้นบ้านเมืองก็จะเกิดความสงบสุข แต่
 ในสมัยจีนซีฮ่องเต้ทั้งนี้ทั้งสองฝ่ายกลับไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ จนต่างฝ่ายต่างวิ่งเข้าหาเพื่อทำลายซึ่งกันและ
 กัน

การปกครองคนจำนวนนับแสน นับล้านนั้นไม่ใช่เรื่องยาก แต่ความสำคัญอยู่ที่คนจำนวนนับสิบคน
 ที่อยู่ใกล้ตัวพระองค์ ดังเช่น พวกเสนาบดี อำมาตย์ และขันทีคนสนิท นั่นเอง ซึ่งถ้าคนเหล่านั้นมีจิตคิดร้าย
 หรือไร้คุณธรรม หายนะย่อมอยู่ไม่ไกล เหมือนดังเช่น ในสมัยราชวงศ์ฉินนั้นขุนนางที่อยู่รอบตัวของจีนซี
 ฮ่องเต้ก็ได้อาศัยความใกล้ชิดกับพระองค์ ในการปลอมราชโองการการแต่งตั้งพระเจ้าฉินที่สอง โดยการ
 สถาปนาองค์ชายหูไห่ (พระราชโอรสองค์ที่2) เป็น “ฮ่องเต้หุ่น” เพื่อที่ตนเองจะได้มีอำนาจในการเป็น
 ผู้สำเร็จราชการแทน และเพราะเหตุนี้ราชวงศ์ฉินจึงไม่ได้มั่นคงและยืนยาวอย่างที่พระองค์ได้คาดหวังไว้
 สุดท้ายแล้วราชวงศ์ฉินก็มีอายุเพียงแค่ 15 ปีแล้วก็ถูกลบไปจากประวัติศาสตร์จีน ทั้งหมดนี้จึงเป็นสิ่งที่
 ผู้ปกครองในยุคปัจจุบันควรศึกษาเรียนรู้ “คนใกล้ตัว” ให้ละเอียดถี่ถ้วน เพราะนั่นอาจหมายถึงการนำภัยมา
 สู่ตนเองและประเทศชาติดังเช่นที่ราชวงศ์ฉินเคยประสบมา

จิตวิทยาผู้ปกครอง

ผู้คนทั่วไปใครบ้างจะไม่โทษหาความชื่นชม ใครๆก็อยากได้รับคำชื่นชมด้วยกันทั้งนั้น เหมือนที่ “ทฤษฎีแรงจูงใจ” ของเคลย์ตัน แอลเดอร์เฟอร์ (Claton Elderfer ค.ศ.1940-2014) ได้กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การเป็นผู้นำ เพื่อให้ได้รับการยอมรับยกย่องจากผู้อื่น หากความต้องการนั้นได้รับการตอบสนอง ขนาดของความต้องการก็ยิ่งสูงขึ้นตามไปด้วย จีนซีฮ่องเต้ก็เช่นเดียวกัน พระองค์ทรงอยากให้ประชาชนชื่นชมและให้การยอมรับนับถือในฐานะจักรพรรดิผู้เก่งกาจแห่งราชวงศ์ฉิน และด้วยความที่พระองค์ทรงอยากให้บ้านเมืองเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงได้เลือกใช้การปกครองแบบเผด็จการ เพื่อให้ประชาชนทุกคนเชื่อฟังคำสั่ง และอยู่ใต้อำนาจของตนเองโดยไม่คำนึงถึงความทุกข์ของประชาชน ดังนั้น ถึงแม้ว่าต่อมาจีนซีฮ่องเต้จะทำคุณความดีให้กับประเทศจีนมากมาย แต่ประชาชนก็ยังประณามว่าพระองค์เป็นผู้ที่ “สร้างชาติบนซากศพ” นั่นเป็นเพราะ ตั้งแต่เริ่มแรกที่จีนซีฮ่องเต้ก้าวขึ้นมาเป็นจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ฉิน สภาพแวดล้อมของบ้านเมืองที่พระองค์สร้างขึ้นก็เต็มไปด้วยความเคร่งเครียด นั่นเพราะพระองค์ได้เลือกใช้การปกครองแบบเผด็จการ เมื่อประชาชนทำความผิดเพียงเล็กน้อยก็ได้รับโทษอย่างรุนแรงและไม่มีความเป็นธรรม ดังนั้นสิ่งที่ประชาชนจะไม่มีทางเลือกเลย นั่นก็คือ “ความรู้สึกที่ได้รับ” เพราะความรู้สึกเหล่านั้นมันถูกบันทึกอยู่ใน “จิตใต้สำนึก” ของพวกเขา และเมื่อพระองค์ได้สร้างความรู้สึกหวาดกลัวให้เกิดขึ้นกับประชาชนแล้ว ก็ไม่มีเหตุผลที่จะมุ่งหวังให้คนเหล่านั้นรู้สึกชื่นชมและให้การยอมรับพระองค์ได้อย่างสนิทใจ

เมื่อจีนซีฮ่องเต้ได้ขึ้นครองราชย์ พระองค์ก็ต้องการให้ราชวงศ์ฉินมีความเจริญรุ่งเรือง จึงได้มีการเกณฑ์แรงงานจำนวนมหาศาล เพื่อมาสร้างพระราชวัง สุสาน และสร้างถนนหนทางให้เชื่อมต่อกัน ซึ่งการกระทำเช่นนั้นก็ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกไม่พอใจ และเมื่อจีนซีฮ่องเต้ได้ทราบว่าเป็นเช่นนั้น ก็ได้กล่าวไว้ว่า “ข้าทำให้พวกมันไม่ต้องทำสงคราม เป็นโลกที่มีแต่ความสงบ ข้าต้องการให้ถนนเท่ากัน จึงต้องซ่อมถนน เพื่อที่ระยะทางไกลแค่ไหนก็มาสู่เมืองหลวงได้ นี่เพื่อความสะดวกของข้าคนเดียวหรือยัง?”

แต่สิ่งที่พระองค์ไม่ทรงทราบก็คือ ประชาชนเหล่านั้นไม่ได้ต้องการมีพระราชวังขนาดใหญ่ หรือการมีถนนที่สะดวกสบายในการเดินทาง อย่างที่พระองค์คิด แต่สิ่งที่ประชาชนต้องการมากที่สุดนั่นก็คือ การที่ภัยพิบัติของพวกเขาจะทำอย่างไรให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นกว่าเดิม เพราะประชาชนเหล่านั้นมีความหวังแค่ต้องการให้บ้านเมืองสงบสุข ประชาชนทุกคนมีอาชีพปลูกข้าว ทำนา เพื่อนำผลผลิต

มาใช้อุปโลก บริโลกเพียงเท่านั้นเอง ดังนั้นถ้าลองมองการกระทำนี้ให้ดี จะเห็นได้ว่าพระองค์ใช้อำนาจที่มี
 ในมือ บังคับประชาชนให้ทำตามคำสั่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง และเพื่อให้ทุกคนบนโลกใบ
 นี้ชื่นชมและยอมรับความสามารถในการสร้างประเทศจีนให้มีความยิ่งใหญ่อย่างไม่มีใครเทียบพระองค์ได้
 และด้วยเหตุนี้เอง ประชาชนในสมัยราชวงศ์ฉินจึงเกิดความรู้สึกต่อต้านจีนชื่อฮงเต้เป็นอย่างมาก

การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกษัตริย์กับประชาชน อาจจะต้องใช้เวลานานในการเชื่อมสัมพันธ์
 แต่ถ้าหากทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจซึ่งกันและกันก็จะทำให้ความสัมพันธ์นั้นยืนยาว ดังเช่น คำสอนของ
 ซางหยางที่ว่า “ความรู้ของกษัตริย์ในปัจจุบันมักจะสวนทางกับความกิดราษฏร เสียงจิมและเสียงพิณมิ
 กลมกลืนก็พึงปรับสายให้เข้ากัน นโยบายและคำสั่งใดมิถูกต้อง ถ้าไม่ปรับยอมมิสามารถจะบริหาร
 ประเทศชาติให้รุ่งเรืองได้” ดังนั้น ถ้าผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองยอมเปิดใจ เพื่อให้เข้าใจในมุมมองอีกฝ่าย
 ต่างฝ่ายต่างก็จะเข้าใจทัศนคติของฝ่ายตรงข้าม จนสามารถทำลายความคิดด้านลบแบบเดิมๆได้ อีกทั้งถ้า
 จีนชื่อฮงเต้รู้จักการเอาใจประชาชนมาใส่ใจตนเอง ปฏิบัติกับประชาชนอย่างเป็นมิตร ให้ความเมตตากรุณา
 พระองค์ก็จะได้รับความรัก ความเชื่อมั่น และความศรัทธาของประชาชนตอบกลับมาเช่นกัน

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องจีนซีฮ่องเต้ จักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่แห่งราชวงศ์ฉิน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพระราชประวัติของจีนซีฮ่องเต้ และบทบาทการครองราชย์ในฐานะจักรพรรดิผู้สร้างชาติบนซากศพ โดยเน้นช่วงระยะเวลาที่จีนซีฮ่องเต้ขึ้นครองราชย์ครั้งแรกตั้งแต่ 221 ปีถึง 206 ปีก่อนคริสตกาล จนถึงช่วงที่ราชวงศ์ฉินล่มสลายในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เน้นประเด็นของการศึกษาไปที่ตัวของจีนซีฮ่องเต้ เกี่ยวกับเรื่องปัญหาในด้านการปกครอง โดยทั้งหมดนี้ศึกษาภายในขอบเขตของช่วงระยะเวลา 15 ปีนับตั้งแต่จีนซีฮ่องเต้รวบรวม 7 รัฐให้เป็นแผ่นดินเดียวกันได้สำเร็จ

ถ้ากล่าวถึงจีนซีฮ่องเต้ กษัตริย์แห่งราชวงศ์ฉิน ก็คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่า คุณงามความดีของพระองค์ยิ่งใหญ่ไม่มีใครเทียบ นับเป็นมหาบุรุษในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของประวัติศาสตร์จีน แต่อย่างไรก็ดี เมื่อมองจากอีกด้านหนึ่ง อาชญากรรมของพระองค์ก็หนักหน่วงโหดเหี้ยมเป็นประวัติการณ์ ประวัตินี้ว่า รุ่งโรจน์ของจีนซีฮ่องเต้ได้สร้างอยู่บนกองกระดูกของราษฎรเป็นแสนเป็นล้าน ประชาชนทั้งหลายได้ใช้เลือดเนื้อหยาดเหงื่อแรงงาน ทบถมกันเพื่อเป็นบันไดให้จีนซีฮ่องเต้เหยียบก้าวไปสู่ความยิ่งใหญ่ จนพระองค์ได้รับการสาปแช่งมาหลายยุคหลายสมัย

การปกครองของจีนซีฮ่องเต้ ทำให้เข้าใจคำกล่าวที่ว่า “อำนาจของใครบางคน มีค่ามากกว่าชีวิตของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน” ได้อย่างชัดเจนเลยทีเดียว เมื่อเรามองในแง่ของความเป็นมนุษย์ พระองค์ก็คือบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งที่สูงที่สุดเท่าที่มนุษย์คนหนึ่งจะสามารถเป็นได้ และถึงแม้พระองค์จะมีความเป็นมนุษย์อย่างเต็มเปี่ยม แต่พระองค์แทบจะไม่รู้จักคำว่ามนุษยธรรมเลยซักนิดเดียว นั่นเป็นเพราะ พระองค์ถูกสิ่งที่เรียกว่า “อำนาจ” และ “ความโลภ” บังตาไว้ ทำให้พระองค์ไม่เคยคำนึงถึงทุกข์สุขของประชาชนเลย แม้แต่ครั้งเดียว อำนาจ ยศถาบัน ศาสนา ศักดิ์ และผลประโยชน์ ก็เหมือนกับสิ่งเสพติด ยิ่งพระองค์เสพสิ่งนั้นมากเท่าใด ก็ย่อมมีความโลภเกิดขึ้นภายในจิตใจมากขึ้นเท่านั้น

แม้ราชวงศ์ฉินจะปกครองแบบนิติธรรมนิยมมาตั้งแต่สมัยที่ซางหยาง และหันเพยปฏิรูปการปกครองก็ตาม แต่เมื่อมาถึงยุคของจีนซีฮ่องเต้ พระองค์กลับนำหลักการเหล่านั้นไปใช้ในทางที่ไม่ถูกไม่ควร จนผิดแปลกไปจากคำสอนของหันเพยที่ว่า การปกครองประชาชนนั้น จะต้องใช้รางวัลและการลงโทษเป็นเครื่องมือคอยกระตุ้นและกำกับ และในขณะเดียวกัน ก็ต้องมีการควบคุมการกระทำเหล่านั้น ให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม และควรมีการพิจารณาให้รอบคอบว่า ความต้องการส่วนตนนั้น จะต้องไม่ไปขัดขวางหรือทำลายประชาชนส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม แต่พระองค์กลับใช้กฎหมายลงโทษ

ประชาชนอย่างโหดเหี้ยมผิดมนุษย์ เพียงแค่ต้องการชมขวัญและปราบปรามให้ประชาชนเกรงกลัว เพื่อปกป้องอำนาจของพระองค์ให้คงอยู่ต่อไป

ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองกับประชาชนที่เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ฉิน เป็นเพราะพระองค์ต้องการเปลี่ยนแปลงราชวงศ์ให้ไปสู่สิ่งใหม่ที่ดีกว่าเดิม แต่พระองค์ทรงลืมนึกไปว่า ความต้องการเหล่านั้นมันไปสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนอย่างแสนสาหัส ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจึงไม่ใช่การกระทำเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ด้านบวก แต่เหมือนเป็นการสร้างความขัดแย้งเพื่อทำลายส่วนรวมเสียมากกว่า

การกระทำเช่นนี้ก็เปรียบเสมือน “การส่องกระจก” เพราะพระองค์จะเห็นตัวเองเพียงแค่นั้นเท่านั้น ทำให้ขาดการพิจารณาที่รอบคอบ สิ่งที่แสดงออกมาจึงผิดแปลกไปจากที่มันควรจะเป็น พระองค์จึงมักจะมองไม่เห็นความผิดพลาดของตนเอง แต่ประชาชนสามารถรับรู้และมองเห็นได้ชัดเจนว่า สิ่งที่พระองค์ได้ลงมือกระทำนั้นมันรุนแรงเกินกว่าที่ผู้ปกครองคนหนึ่งจะทำกับประชาชนได้ ดังนั้นการที่ประชาชนเกิดการคิดต่อต้านพระองค์ ก็ย่อมไม่ผิดเสียทีเดียว นั่นเพราะพระองค์ได้ใช้อำนาจที่มีอยู่ กระทำกับประชาชนก่อน พวกเขาเหล่านั้นจึงได้มีปฏิกิริยาตอบโต้กลับมา เหมือนแรงสะท้อนกลับ ยิ่งพระองค์กระทำต่อพวกเขาไปมากเท่าใด พวกเขา ก็ยังมีพลังตอบโต้กลับมามากขึ้นเท่า

พลังที่มากเกินไปมักจะย้อนกลับเข้าหาตนเองอยู่เสมอ การก้าวกายและบีบบังคับอยู่ตลอดเวลา จะไม่ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันที่ดีได้ สิ่งเหล่านี้มีแต่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองเลวร้ายลงไปเรื่อยๆ ผู้ปกครองที่พยายามควบคุมประชาชนด้วยกำลังหรืออำนาจ คือ ผู้นำที่ไม่เข้าใจกระบวนการของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน การใช้กำลังจะทำให้บรรยากาศระหว่างกันมีแต่ความเป็นปฏิปักษ์ สุดท้ายแล้วก็ไม่มีความหรือสิ่งใด สามารถปกป้องอำนาจของพระองค์ให้อยู่ตลอดไปได้ โดยที่ไม่ฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งหมด

ยอร์จ เฮอร์เบิร์ต มีด (George Herbert Mead ค.ศ.1863-1931) ได้เขียนบทความเรื่อง “ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์” กล่าวว่า มนุษย์มีความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ ฝึกซ้อมจิต ดังนั้นมนุษย์จึงสามารถหักห้ามการกระทำในจินตนาการก่อนที่จะนำมาปฏิบัติจริงได้ และเนื่องจาก จินตียังต้องเป็นผู้ที่มักจะคิดอยู่เสมอว่า สิ่งที่คุณทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเสมอ พระองค์จึงไม่สามารถแยกแยะได้ว่า สิ่งที่คุณได้ลงมือกระทำลงไปนั้น สิ่งไหนถูก และสิ่งไหนที่ผิด ซึ่งถ้าในขณะนั้น จิตของพระองค์สามารถหักห้ามการกระทำในจินตนาการก่อนที่จะนำสิ่งเหล่านั้นมาปฏิบัติจริง ก็จะช่วยยับยั้งพฤติกรรมด้านลบของตนเองได้

การศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการใช้อำนาจในการปกครองของกษัตริย์ ผู้ที่มีอำนาจสูงสุดของบ้านเมือง ว่ามนุษย์เมื่อสามารถขึ้นไปอยู่จุดที่สูงที่สุดได้ ก็ย่อมมีวันที่จะตกลงถึงจุดที่ต่ำสุดได้เช่นกัน เปรียบเสมือนคำสอนที่ว่า “ยิ่งสูงยิ่งหนาว” ฉะนั้น มนุษย์ทุกคนเมื่อยังมีชีวิตอยู่ ก็ควรใช้ชีวิตในทุกๆ วันด้วยความไม่ประมาท และพึงระวังตนอยู่เสมอ เพราะเมื่อใดที่คุณก้าวพลาดไป รู้จักกับคำว่า “ความไม่รู้จักพอ” เมื่อไหร่ สิ่งนั้นก็กลายเป็น หายนะที่นำไปสู่ความล้มเหลวของชีวิตคุณเลยทีเดียวนะ

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์ภาษาไทย

- เขียน ชีระวิทย์. (2547). *วิวัฒนาการการปกครองของจีน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จ่านง เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2533). *อำนาจอยู่เหนือใจ*. กรุงเทพฯ: พัฒนา.
- เจษฎา ทรงมิตร. (2549). *กลวิธีปกครองคน*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- โจวจยาหรง. (2546). *ประวัติศาสตร์จีน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- ชลธิรา สัตยาวัฒนา. (2545). *จีน...ในกระแสการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ไทย-เอเชียศึกษา.
- จิตติกร สินเจริญ. (2549). *ก้าวสู่ความสำเร็จ เคล็ดลับหัวหน้างาน*. กรุงเทพฯ: ไพลิน
- ทาคาฮาตะ มิโนรุ. (2533). *บริหารคนด้วยกลยุทธ์ห่านเฟย*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- ทาคาฮาตะ มิโนรุ. (2544). *กลยุทธ์ห่านเฟย วิธีบริหารคนแบบจีน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ชุนเขา.
- บุญศักดิ์ แสงระวี. (2530). *จีนสี่ฮ่องเต้ มหาราชหรือทรราช*. กรุงเทพฯ: ก.ไก่.
- ปกรณ์ ลิ้มปนุสรณ์. (2551). *กลยุทธ์ห่านเฟย*. นนทบุรี: ศรีปัญญา.
- ประมวล รุจนเสรี. (2549). *การใช้อำนาจเป็นธรรมชาติของมนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุขเมธ.
- ปัญญา วิวัฒนานันต์. (2554). *มหาราชผู้ครองโลก*. กรุงเทพฯ: ยิปซี.
- พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี. (2552). *การเมืองเนื่องในธรรม*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ.
- พุดพิงศ์ พงศ์เนกกุล. (2556). *ธรรมชาติการใช้อำนาจรัฐโดยกษัตริย์*. กรุงเทพฯ: ไชน่พับลิชชิงเฮ้าส์.
- เลียง เสถียรสุด. (2516). *ประวัติวัฒนธรรมจีน*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- เลียง เสถียรสุด. (2526). *ส่องตะเกียงปรัชญาเต๋า*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- เลียง เสถียรสุด. (2533). *คัมภีร์ขงจื้อ*. กรุงเทพฯ: ก.ไก่.

สาละ บุญคง. (2557). **จีนชื้องเต๋***. กรุงเทพฯ: ก้าวแรก.

วิฑิต วัฒนวิบูล. (2538). **ผลึกภูมิปัญญา พุทธ เต๋า ขงจื้อ**. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

ว.วัฒนา. (2549). **ขุมทรัพย์เรื่องปราชญ์ ผู้สามารถสร้างชาติให้เกรียงไกร**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

สมภพ โรจนพันธ์. (2554). **บริหารงาน บริหารคนแบบเต๋า**. กรุงเทพฯ: เบสบู๊ค.

สุขสันต์ วิเวกเมธากร. (2550). **10 ยอดผู้นำแผ่นดินจีน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

สุขุม นวลสกุล. (2539). **นักบริหารต้องมีชั้นเชิง**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

สุเมธ แสงนิมมวล. (2539). **ข้อคิดนักบริหารจากประสบการณ์นักปกครอง**. กรุงเทพฯ: โลกาภิวัตน์.

หลีไคหยวน. (2555). **ความลับของจีนชื้องเต๋***. กรุงเทพฯ: มติชน.

หวาง เฟิง. (2547). **แลหลังประวัติศาสตร์จีน**. เชียงใหม่: แสงศิลป์.

อ่องห่าแคว้น. (2555). **จีนชื้องเต๋* สร้างชาติบนซากศพ**. กรุงเทพฯ: อนิเมทกรู๊ป.

เอเจอร์ แซม. (2545). **ธรรมาภิบาล**. กรุงเทพฯ: น้ำฝน.

ฐานข้อมูลออนไลน์

ณัฐยา นันตา. (2556). **ประวัติศาสตร์และปรัชญา**. เข้าถึงเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2558. เข้าถึงได้จาก

<https://metricsyst.wordpress.com>

มิชชัย สมพรไพฑลิน. (2557). **ทฤษฎีประวัติศาสตร์**. เข้าถึงเมื่อ 11 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก

http://newslifeclub.blogspot.com/2012/09/blog-post_4291.html

อรวรรณ หลอมทอง. (2551). **แนวคิดทฤษฎี**. เข้าถึงเมื่อ 11 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก

http://wwworavun.blogspot.com/2008/09/blog-post_4419.html

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ-สกุล	นางสาวธีรวรรณ ขอบุณชูวัน
วันเกิด	5 มีนาคม พ.ศ.2537
ที่อยู่	44/205 หมู่ 4 ตำบลท่าตำหนัก อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 73120
ประวัติการศึกษา	จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนนาคประสิทธิ์ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ สาขาเอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม